Ükskiknumber 6 senti

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 83.

Ilmub kolm korda nädalas: igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel.
Kaasandeks alandat. hinnapa põllumajanduslik ajakiri „Eesti Talu".
Väljaandja: Usaldusühing „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

1 kuu	Kr. 0.65	„Tõnsv. Noor."	„Eesti Talunga"
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20	Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30	„ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20	„ 7.75

Tellimisi võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel leheküljel 10 s. ja tekstis 12 s. veeru mm. Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul. Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 8-ni igal lehe ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 132. Paides, teisnädalal 16. novembril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Juudid Saksa ülikoolidest välja.

Briti valitsus tunneb kaasa karmi karistuse all kannatajaile.

ETA teatab Berliinist: Saksa haridusminister Rust on ülikooli rektoritele teinud telegraafi teel korralduse keelata kõigil juutidel edaspidi käia loengutel ja võtta osa praktilistest töödest, ning keelata neile üldse ilmuda ülikoolide ruumidesse. Praegu on väljatöötamisel seaduseelnõu, mis näeb ette juutide väljaheitmise kõigist Saksa ülikoolidest.

Saksa teadete büroo andmeil on juutidele võimaldatud arstiabi. Berliinis on juutide jaoks 386 arsti, neist on 183 tegewarstid ja 203 mitmesuguste haiguste eriarstid. Kõik nad töötasid juba warem juudi haiglates ja jääwad ka tulewikus oma kohtadele. Kõik Berliini juudi haiglad jatkawad tegewust. Saksa pealinnas on praegu kaks juurt juudi haiglat, 16 erakliinikut ja üks wanadekodu.

Reuteri teatel on juutidel edaspidise korralduseni keelatud töötada Berliini börsil, et wältida määrtpaberite kurst langust, mis wõiks tekkida, kui juudid hakkawad müüma nende käes leiduwaid määrtpabereid, et nende eest saadud rahaga tasuda juutidele pandud kontributsiooni.

Reuteri andmetel wõetakse juutidele kuulwad määrtpaberid börsikomitee kätte, kes need piikamisi likwideerib, et takistada börsil tekkimast liig suuri kursi wõnkumisi.

Edasi teatab Reuter, et walitsuse korralduse kutsuti Berlinis kokku 160 rikast juuti, kellele anti üle njmestik, milles märgitud, kui palju neist igaüks peab maksma nende kahjude eest, mida tekitati neljapäewal juudi äridele. Üldine kahjusumma on teadmata, kuid ühel rikkal juudi lesel tuleb maksta 50.000 marka, kuna keegi juudi wabrikant peab tasuma 150.000 marka. Need summad pole liidetud miljardilise kontributsiooniga, mille kõik Saksa juudid peawad ühtlaselt tasuma.

„Rits'ile" teatatakse Berliinist, et prantsuse arstidele prof. Baumgarterile ja Baumile on tänutäheks atentaadi ohwriks langenud Saksa diplomaadi von Rathi arstimise eest annetatud Punase Risti kõrgeimad aumärgid.

„Daily Telegraphile" teatatakse Berliinist, et seal on wangistatud 300 aaria-sakslast sellepärast, et nad mõistsid hukka juudiwastased ülesastumised.

„Daily Expressi" Berliini kirjasaatja teatab, et Danzigis jätkuwad juudiwastased korratused. Rahwussotsialistide löögirühma mehed on lukustanud palju juute oma majadesse, ehitanud barrikaadid uste ette ega lase kedagi wälja.

Londoni lehtede teatel halweneb Saksamaal juudi haiglates seisukord iga päewaga. Mitmesaja haige peale on ainult 6 arsti. Kõik teised on wahistatud.

„Manchester Guardian" arwab, et nüüd saab Saksa juute aidata ainult sellega, et neile antakse wõimalus Saksamaalt wälja rännata.

„Daily Expressi" küsib, kas Ehrlichil, Heinel, Virchowil, Mendelsohnil, Offenbachil, Kochil ja teistel juutidel, kes teiste rahwaste seas on teinud kuulsaks Saksa nime, oleks tulnud ka põgeneda metsadesse, kui nad praegu oleksid elanud.

„Daily Mail" kirjutab: Maailm on wapustatud neist ennekuulmatult karmidest karistuswahenditest, mis Saksamaal on wõetud tarwitusele juutide wastu. Abitu 600.000-hingelise wähemusrahwuse nuhtlemine tasakaalu kaotanud nooruki kuritöö pärast tähendab õiguse jämedat rikkumist. Kõigi rahwaste südametunnistus on ärganud ja kogu maailmas ilmneb sügaw kaastunne juutide wastu.

Wastates wälismaiste lehtede süüdistustele kirjutab „Angriff", et Saksa ei anna maailma juutkonnale mingit põhjust kättemaksumõrwadeks. Juudid wõiwad Saksas elada rahus, kui nende rahwuse liikmed wälismail ei juuni nende wastu tarwitama karistusabinõusid. „Milline on Saksa „waeste juutide" seisukord?" küsib leht, wastates, et „Saksamaal on 700.000 juuti, kellel kokku on waranduse 8 miljardi Saksa marga määrtuses ja nende kultuuriline eln on täiesti rahuldatud. Kõik mun on wale!"

Chamberlaini seletus.

Londonis, 15. now.

Alamkoja iganädalane pöördus rida rahwasaadikuid Chamberlaini poole küsimustega seisukorra kohta, mis on tekkinud Saksamaal ühenduses wiimaste sündmustega.

Chamberlain wastas, et kahjuks kõik teated Saksamaal juutide wastu tarwitusele wõetud surweabinõudest wastawad üldjoontes tõele, mida on kinnitanud teatawal määral ka propagandaminister Göbbels. Edasi ütles Chamberlain, et keegi ei taha kaitsta Pariisis toime pandud meeletut tegu, kuid Inglise walitsus tunneb sügawat kaastunnet kõigi nende wastu, kes peawad nüüd ühenduses sellega talumа raskeid katsumisi.

Saksa ajakirjanduse kallaletung Inglismaale.

ETA. Berliin, 16. novembril.

(DNB.) **Saksa ajakirjandus on awaldanud rea artikleid, milledes tungitakse ägedasti kallale Inglismaale tema Palestiina poliitika pärast. „Nachtausgabe" toonitab, et Inglismaa on kulutanud Palestiinas palju raha, mis läheb kaduma, kui araablastel peaks õnnestuma kaitsta Palestiinat juutide wastu. Inglise statistiliste andmete järele olewat wiimase nelja kuu jooksul Palestiinas surma saanud 1089 araablast, neist 449 oktoobrikuus. Briti wäed on araablaste wastu tarwitusele wõtnud pommilennukeid, suurtükke ja kuulipildujaid, kirjutab leht.**

Inglise kuningas asetamas pärga Maailmasõjas langenute mälestussambale Londonis.

Hunt murdis 10 lammast.

Öösl wastu 13. nowembrit on Kuremaa wallas Warbewere külas Piiri talu laudas murtud maha sama talu omanikule Ernst Treialile kuuluwad 10 lammast. Neist oli laudas lõhki rebitud ja näritud 9 lammast. Kusjuures ühel lambal oli tagumine osa ära söödud. Üks, kõige wäiksem, lammas oli kadunud. Omanik hindab kahju 150 kroonile.

Kogutud andmetel näib käesolewal juhul tegemist olewat hundiga, kes oli ukse alt lauta roninud ja seal 9 lammast maha murdnud ning ühe kaasa wiinud.

Kisa peale laudas ärkas peremees Ernst Treial üles ning ruttas wälja, kus nägi koerasarnast kogu, kes hammaste wahele wõetud lambaga jooksis metsa. Talu koerad näisid seda kogu kartwat.

Eesti delegatsioon Atatürgi matustele.

Türgi wabariigi senise presidendi Atatürki matustest Eesti wõtab osa delegatsiooni kaudu, kes seks ajaks sõidab Türgi pealinna Ankarasse. Delegatsiooni kuuluwad Eesti saadik Warssawis J. Markus ja kindral G. Jonson. Sõit toimub arwatawasti Lotti otseühenduse lennukil Jeruusalemmani ja sealt edasi Ankarasse.

Atatürki matused on Ankaras teatawasti 21. nowembril.

Austraalia kardab rünnakut?

Kaitset kõwendatakse.

ETA. London, 14. nowembril.

(DNB.) **Nagu Sydneyst teatatakse, kawatseb Austraalia walitsus kõwendada oma rannakaitset raskete lahinglaewade ostmise teel, mis oleksid warustatud 16-tolliliste kahuritega. Inglismaa olewat juba lubanud Austraalia walitsusele saata nelja aasta jooksul ühe niisuguse lahinglaewa. Austraalia peaminister Lyons on seletanud ajakirjanikele, et ei ole wõimatu mitteprowotseeritud kallaletung Austraaliale, kes peab kohe wastuabinõusid tarwitusele wõtma. Austraalia õhuwägi on küllaldane, et igale kallaletungile wastu panna. Rannakaitseks on antud wälja juba miljoneid naelsterlingeid. Maawägi wõib mobiliseerida seitse õhukaitsediwiisi. Wabatahtlike armee jaoks Lyons nõuab 70.000 nekrutit. Edasi teatatakse Sydneyst, et Austraalia walitsus kawatseb lähemal ajal ehitada pommilennukite wabrikn.**

Jalgrattur kihutas autole otsa.

Tartu maanteel, Kawweli tänawa otsa kohal, sõitis Gustaw Poots, eluk. Kodu tän. 9—3, jalgrattaga otsa sõiduautole A—2108, mida juhtis Jaan Eidok, eluk. Falkwargi tän. 18-a—7. Kokkupõrkel paisati jalgrattur tänawale pikali, kuhu ta jäi wigastunult lamama. Kesthaiglasse toimetamisel selgus, et Pootsil oli murdunud küljeluu ning ta jäeti haiglasse rawimisele.

Õnnetus juhtus selle tõttu, et Poots ei pannud tähele auto pööramist Kawweli tänawasse ning kihutas täie hooga edasi autole otsa. Nagu juurdluse andmed näitawad, on õnnetuses süüdi jalgrattur.

Nigeeria, Togo ja Kamerun antakse Saksale?

ETA. London, 15. now.

(DNB.) **„Evening Standard" on arwamisel, et Lõuna-Aafrika unioni kaitseminister Pirow esitab külaskäigu ajal Saksamaale kawa asumaade küsimuse lahendamiseks sarnaselt, et Saksale antakse tema endiste Ida- ja Edela-Aafrika asumaade wastu Nigeeria, Togo ja Kamerun.**

Smetona uuesti Leedu presidendiks.

Asub juba neljandat korda juhtima oma riiki.

Kaunas, 15. novembril.

Täna Leedu presidendi walimiseks kokkuastunud 120-liikmeline walijameeste kogu walis üksmeelselt Leedu praeguse presidendi Antanas Smetona Leedu presidendiks järgmiseks seitsmeks aastaks.

Antanas Smetona on praegu 64 aastat wana. Juba üle kolmekümne aasta etendab ta juhtiwat ja wäga tähtsat osa Leedu elus. Kuni 1918. a. seisis ta Leedule iseseiswust nõudwa rahwusliku liikumise eesotsas ja Leedu iseseiswaks saamisel olid temal silmapaistwad teened. 1919. a. waliti ta Leedu esimeseks presidendiks. Teistkordselt sai ta presidendi toolile 1926. aastal, ning järgmistel presidendiwalimistel 1931. a. waliti ta presidendiks tagasi, samuti kui nüüdki. Leedu riigi eesotsas on ta seega seisnud nüüd järjest juba 12 aastat. Ta on suur Leedu isamaalane ja rahwuslane. Tal on suur poolehoid leedu rahwa kõigis kihtides ning teda austawad wõrdselt nii tema poliitilised sõbrad kui ka poliitilised wastased.

A. Smetona on pärit kehwast põllumehe perekonnast. Juba noores eas esines ta tulise rahwuslasena ja tal tuli selle eest esimest korda kannatada keskkooli põlwes, kus ta koos 150 kaasõpilasega wenewastaste meeleawalduste pärast heideti wälja gümnaasiumist. Õnnekombel läks tal siiski korda Peterburis oma haridust jatkata ja seal ülikooli lõpetada.

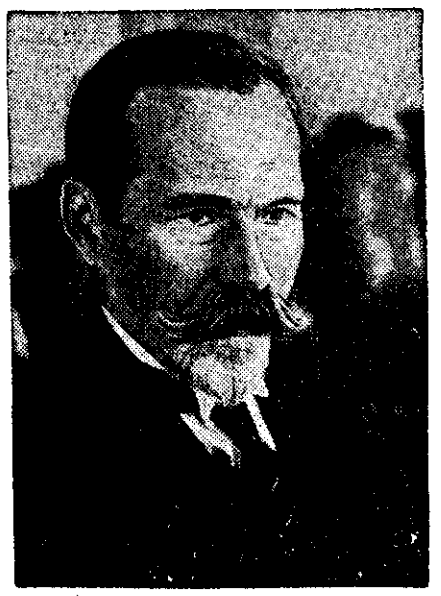

President Antanas Smetona.

See oli 1903. a., kui A. Smetona äsja ülikooli lõpetanult asus Wilnosse, tookordsesse leedu rahwusliku elu keskusse. Parajasti oli algamas leedu rahwa ärkamisaeg, mis Wene walitsuse karmide surweabinõude tõttu oli jäänud mõnikümmend aastat hilisemaks Eesti ja Läti ärkamisajast. Nimelt kaotati siis mitu aastakümmet maksnud keeld leedukeelsete raamatute, ajakirjade ja ajalehtede wäljaandmise kohta. Leedu kultuurelu puhkes jälle õitsele ning A. Smetona tõusis Leedu rahwusliku liikumise juhtide etteotsa. Ta hakkas muuseas wälja andma ajalehte „Wiltis" („Lootus"), mille weergudel esmakordselt ja järjekindlalt leidis awaldamist see rahwuspoliitiline programm, mille alused osutusid kõige reaalsemateks ja kasutatawateks Leedu pärastise ühiskondliku ja riikliku elu korraldamisel.

Rahwuslik organiseerimistöö A. Smetona juhtimisel kestis kuni Maailmasõja alguseni. Siis sattus Leedu sõjatallermaaks ja juba 1915. a. lõpuks oli kogu Leedu maa-ala langenud saksa wägede kätte. Okupatsiooniwõimude surwe häwitas maal igasuguse leedu ühiskondliku elu. Ainuke ala, kus weel tegutseda lubati, oli sõja läbi kannatadajaanute eest hoolitsemine. Selle tegewuse etteotsa astus jälle A. Smetona, jätkates aga ühtlasi taiapidi Leedu rahwusliku wabadusliikumise organiseerimist. Kui siis lõpuks 1917. a anti saksa wõimude poolt luba üleleedumaalise kongressi kokkukutsumiseks, kus tuli arutusele Leedu tulewiku küsimus, siis A. Smetona eestwõttel see kongress otsustas nõuda iseseiswa Leedu riigi wäljakuulutamist. Selle otsuse teostamine pandi kongressi poolt walitud rahwusnõukogule, kes oma esimeheks walis A. Smetona. Sel rahwusnõukogul läks lõpuks 16. weebruaril 1918. a. korda kuulutada wälja Leedu iseseiswus. Sel ajal olid maal weel saksa okupatsiooniwäed.

Kui saksa wõim kokku warises, ja äsja iseseiswaks kuulutatud Leedut ähwardas punawägede sissetung, siis waliti A. Smetona Leedu presidendiks. Tema eestwõttel hakati looma Leedu riiklikku ja sõjawäelist wõimu ning wastupanu maale sissetungiwale waenlasele.

Ajawahemikul 1920. a. kuni 1926. a., millal A. Smetona seisis kõrwal riigitegelasemise tööst, oli ta Kaunase ülikooli professoriks. Kuigi ta on haridusteelt jurist, on tema lemmikaineks antiik-filosoofia ja kreeka filosoofidest eriti Plato. Isegi riigipresidendiks olles pole ta jätnud teaduslikku tegewust, waid on töötanud Platoni teoste tõlkimise kallal leedu keelde. Tema tegewuse peaeesmärgiks on alati olnud wanade roomlaste hüüdlause „Isamaa hüwang on kõrgeim seadus".

Tööpäewa pikkus põllumajanduses.

Põllutööliste seaduseelnõu on põhjustanud Riigiwolikogus suuremat elewust ja paljude wolinikkude sõnawõtmist. Kõnelejad on wäga erinewalt käsitlenud tööaja pikkust, põllutööliste korteriolusid, töölepingut jne.

Meie lehes on põllutööliste seadus juba leidnud käsitlemist üldiselt: mis suunas ja waimus seadust tuleks arutada ja rakendada.

Peatume käesolewas ligemalt nende tegurite juures, mis määrawad tööpäewa pikkuse põllumajanduses.

Kõigepealt on täiesti arusaadaw, et põllutööd ei saa paljudes osades wõrrelda tööstustööga. Põllutöö on erinewalt seotud töökoha, töö hooajalisuse ja ilmastikuliste mõjudega kui tööstustöö.

Oluline erinewus on esijoones töökohas. Tööstustöö juures töötamine toimub enamwähem kindlas kohas ja ruumis. Põllutööl ei ole kindlat tööruumi ega töökohta, waid tööd tuleb sooritada päewa jooksul mitmel eripõllul. Sageli on taludel heinamaad (ja ka karjamaad) talust eemal mitmed kümned kilomeetrid. Loomulik, et sellistes tingimustes tööajast kinnipidamisel järgnewad raskused.

Weel suuremaid raskusi weeretab esile põllutööde hooajalisus. Tööpinge põllumajanduses ei ole jaotatud kõigile aastaaegadele ühtlaselt wõi wähemalt mitte sellisel määral kui tööstuses.

Kewadel algab põllumehel kibe töö põldude harimise ja seemendamisega. Wili peab õigeaegselt olema maha külitud. Hilinemine tahab wähese saagi näol end kibedalt tagasi. Heinaaeg, wiljade koristamine, wiljapeks ja sügisesed künnid järgnewad üksteisele wäga wäikeste waheaegadega. Need on põllutöödel ajad, mil iga silmapilku tuleb arwestada ja kasutada.

Kujutlegem ette heinaaega. Heinatöö peab lõpetatud olema enne wilja koristamist. Selleks on küll aega, kuid ega heinategu sünni katuse all, kus pole segamas ilmastiku mõjud. Wihm wõib heinategemist takistada ja kui järgnewad soodsad heinailmad, siis tuleb kogu tööga kiirustada, et mitte wiljakoristamisele ette jääda. Töökäsi juurde muretseda pole wõimalik, järelikult tuleb sellisel, näiteks toodud juhtumil, tööpäewa pikendada.

Toome weel näite selle kohta, kui raske on põllupidajal kindlast tööpäewa pikkusest kinni pidada, sügiseses wiljapeksmises. Kuiwanud wili tuleb kiirelt peksa. Wiljapeksumasinaid aga meil ei ole nii külluses, et saaksime ilma pikema järjekorra ootamiseta läbi. Sellepärast käib töö warahommikust hilisööni ja puhkuseks jääb sageli 4—5 tundi. Ka pühapäewadel käib kibe töö.

Meie talude hoonestus ei ole suuremas enamuses niiwõrd hea, et igal talul oleks oma wiljakuur, kuhu kuiwanud wili warjule wedada. Siit näeme, et tööaega normeerides peab kõigepealt looma wastawad eeltingimused.

Seaduseelnõu näeb ette küll awarad wõimalused selles, et kui ühel päewal põllutööline on pikemat aega kui lubatud tööd teinud, siis tuleb see hiljem taga teha lühemate tööpäewadega. Meie põllupidaja on siiski suuremas enamuses ise peatööline, kes hommikul esimesena ja õhtul wiimasena töö juurde asub. Kui see peremees nüüd paber ja pliiats käes, peab kella järele lõunatundi ja tööaega märkima, siis on see teatawal määral liialdamine, arwestades meie põllumajandusliku kultuuri lühikest arenguaega.

Kõigist sellest peame järeldama, et tööaja pikkuse määramine põllumajanduses on seotud mitmesuguste raskustega. Sellepärast peaks ka wastawas seaduses tööaja pikkus normeeritama selliselt, et selle rakendamisel ei tekiks raskusi ja et see ei pidurdaks meie põllumajandusliku arengut.

Põllumajanduslikud tööpataljonid Lätis.

„Lätlastest põllutöölised Lätimaale" oli hiljuti Riias peetud üle-lätimaalise majanduskongressi juhtlauseks. Senini on Läti igal aastal tarwitanud kümneid tuhandeid põllutöölisi wälismailt, nii et Läti põllumajandus olenes wälismaisest tööjõust. Mitmesugustel põhjustel on tööliste hankimine muutunud igal aastal raskemaks ja kallimaks. President Ulmanis oma kõnes tähendas, et mõnel aastal wõib juhtuda, et wälismaalt ei saa ühtegi töölist. Sellest põhjustatud kahjude wältimiseks on walitsus otsustanud tarwitusele wõtta mõjuwaid abinõusid Läti majanduselus. Ükskute huwid tuleb jätta tagaplaanile.

Walitsuse poolt teada antud uue seaduse alusel asutatakse töötutest koostatud tööpataljonid, mida juhitakse sõjawäeliselt. Tööstus peab põllumajanduse huwides wähendama töölisi. Selleks muretsetakse rohkem masinaid, mis asendawad inimeste tööjõudu. President tõi näiteid, et Läti wabrikutes wajatakse kuus inimest sama töö sooritamiseks, mida teeb üks mees Rootsis ja Soomes. Sama on lugu ehitustöödes. Majaehitamisel sajad töölised kannawad telliskiwe, kuna seda wõiks teha tõstemasin. Kümned tuhanded töölised tegutsewad suwel teedetegemisel, kuid neid töid wõiks teha muudel aastaaegadel, et hoida tööjõudu põllumajandusele. „Lätile on põllutöömasinad sama tarwilikud kui muudele maadele suurtükid".

Saksa piimatoodang 1937. aastal 16.05 miljardit kilo.

Hiljuti ilmunud Saksa meiereide 1937. a. aruandest selgub, et Saksas teautses 8533 meiereid, lehmade arw oli 7,53 miljonit. Piimatoodang oli kokku 16,05 miljardit kilo. Sellest läks otsekohe tarwitajatele 4,33 miljardit kilo, wõiwalmistamiseks 10,5 miljardit kilo, juustuwalmistamiseks 0,9 miljardit kilo, kondenseeritud ja kuiwatatud piima walmistamiseks 0,3 miljardit kilo.

Wõi tarwitus on Saksas kaswanud 6%. Iga inimese kohta tuleb 8,9 kilo wõid. Taani wõi tarwitus on wäiksem, seal tarwitab iga elanik 8,2 kilo wõid, Soomes keskmiselt 9,3 kilo.

*

Kihnlased teenisid suvel kiviveoga 12.000 krooni.

Kiwiwedu Pärnu rannikult ja saartelt Pärnu on lõppenud. Sel alal teotsewad kihnlased wastawate kiwilaewadega. Nagu wastwalminud aruandest nähtub, on suwekuudel kihnlaste kiwilaewad Pärnus käinud 257 korda, tuues sadamasse 3210 kuupmeetrit sillutus- ja ehituskiwe. Kiwidega teenisid kihnlased suwe kestel ümmarguselt 12.000 krooni. •Suurem jagu kihnlaste kiwe läks Pärnu sadamakai uuendamiseks, kuid suurel hulgal ostis neid ka linn tänawasillutuseks.

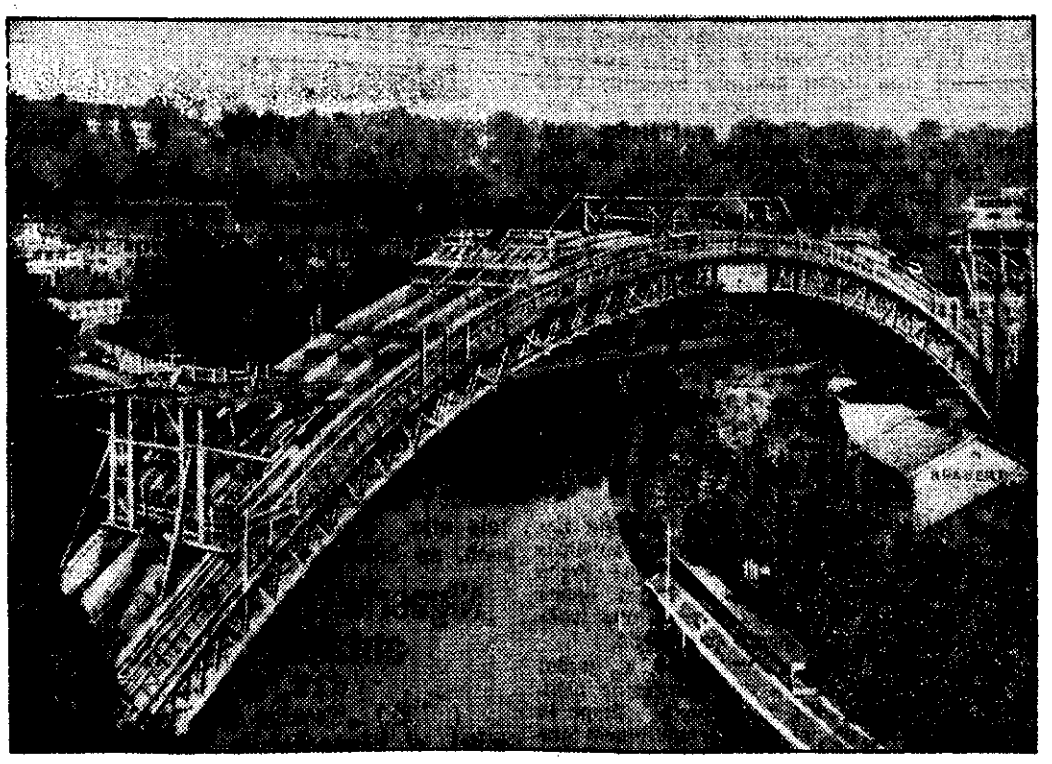

Euroopa suurim kaarsild.

Lähemal ajal lõpetatakse Bernis selle wõimsa ja haruldaselt ilusa kaarsilla ehitustööd.

Loomade ja liha hinnad Tallinna turg.

Põllutöökoja alatisel tapaloomade- ja lihaturul kaldus weiste pakkumine suureks. Nõudmine keskmine. Hinnad nõrgenesid. Nii maksid:

Suured paremad pullid (eluskaal üle 500 kg) 60—62 senti ja wäiksemad pullid 57—60 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järele maksid pullid 25—30 sendi piires kilo.

Mullikad nuumatud 62—68 sendi piires, rammusad 58—62 sendi piires, keskmised 55—58 sendi ja lahjad 47—52 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järele maksid keskmised ja rammusad mullikad 24—30 sendi piires kilo.

Nuumatud pekkrammusad lehmad maksid endiselt 65—70 sendi piires, rammusad 57—62 sendi piires, keskmised 48—54 sendi piires ja lahjad 42—46 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järele maksid nuumatud lehmad 33 sendi ja keskmised 20—23 sendi piires kilo.

Wasikate pakkumine wäike. Nõudmine rahuldaw. Tapetud wasikad ühes nahaga maksid 47—75 sendi piires kilo.

Lammaste pakkumine keskmine. Nõudmine keskmine. Hind wähe nõrgenenud. Nii maksid tapetud lambad ilma nahata 37—47 sendi piires kilo. Eluskaalu järgi wastuwõtmise punktis 27—30 senti kilo.

Sigade pakkumine-nõudmine keskmine. Hinnad püsiwad endisel tasemel. Nii maksid tapetud sead ühes pea-jalgadega 70—77 sendi piires kilo.

Eksportvõi noteering tõusis 1 sendi võrra kilolt.

Wõihinna noteerimise komisjoni esmaspäewasel koosolekul määrati möödunud nädala jooksul toodetud eksportwõi hinnaks 165 senti kilo. Eelmise nädalaga wõrreldes näitab noteering 1 sendi wõrra kilolt tõusu, mille põhjustas wõihindade paranemine wälisturgudel. Wabariigi Walitsuse poolt kindlustatud wõihind on praegu 170 senti kilo, millist hinda saawad praegu wõitwotjad. Tendents rahwuswaheliselt wõiturul märgiti püsiwana.

Kaseiin 11—13 senti kilo.

Kaseiini hindade noteerimise komisjoni koosolekul määrati esmaspäewal 1. sordi kaseiini hinnaks 13 senti kilo ja 2. sordi kaseiini hinnaks 11 senti kilo. Tendents rahwuswaheliselt kaseiiniturul märgiti waikseks. Määratud hinnad on wõrdsed eelmise noteeringuga.

Piim noteeriti 10—13 senti kilo.

Piimahindade noteerimise komisjoni 14. nowembri koosolekul määrati piima hinnad järgmiselt: 1. waliku piim piimakauplustele 13 senti ja piimatööstustele 12 senti liiter; 2. waliku piim piimakauplustele 11 senti ja piimatööstustele 10 senti liiter.

Söögikartuli hind tõusis.

Kartulihindade noteerimise komisjoni esmaspäewasel koosolekul määrati kartulihinnad nädala kohta järgmiselt:

Söögikartul: Wiru rannas 3 kr. — 3 kr. 20 s. kwintaal. Läänerannas 3 kr. 25 s. — 3 kr. 50 s. kwintaal. Eelmisel nädalal noteeriti söögikartuli hinnaks mõlemas rannas 3 kr. — 3 kr. 10 s. kwintaal.

Seemnekartul: „Majesteet" 4 kr. 10 s. — 4 kr. 40 s. kwintaal; „Warajane kollane" 4 kr. 10 s. — 4 kr. 40 s. kw., „Bintje" 5 kr. kw. ja „Norgi hertsog" 5 kr. 25 s. kwintaal.

Tööstuskartul: tärklisewabrikutes 13 senti tärklise kilo eest 2 kr. 50 s. — 3 kr. kwintaal. Piiritusewabrikutes 2 kr. 50 s. — 3 kr. kwintaal.

Keskнädalal, 16. nowembril.

Turul rahwast keskmiselt, kalu on wähem, wärske-räimede hind tõusnud, muid kalu keskmiselt.

Õunte hind endine, müügil on peamiselt sibulõunad, seerinkad ja muud talwe ning sügise sordid.

Hanede müügis näib nagu wäikene waheaeg saabunud, rohkem hanesid tuuakse müügile tulewal nädalal.

Wõi hind näitab wäikest kõwenemist.

Lihahinnad wäikemüügil. Sealiha 80—115 senti, seapead-jalad 60—75 senti, ploomirasw 100 senti, suitsulatud searasw 130—140 senti, soolatud sealiha 90—100 senti, suitsuja keedusink 170—250 senti kilo, weiseliha 50—90 senti, wasikaliha 55—120 senti, lambaliha 40—60 senti kilo.

Jäneseid 80—160 senti tükk.

Tapetud linnud. Haned 125—140 senti, kalkunid 130—150 senti kilo, pardid 200—250 senti tükk, kanad 80—160 senti tükk, metspardid 80—100 senti, tedred 180—200 senti, laanepiiid 120—125 senti, põldpiiid 70—75 senti tükk.

Kanamunad 13—17 senti paar.

Piimasaadused. Piitiwõi 165—180 senti, meiereiwõi 185—195 senti, kohupiim 35—45 senti, hapukoor 100—110 senti, juustud sordi järele 90—170 senti kilo.

Mesi 180—190 senti kilo.

Terawilja- ja põllusaadused. Nisupüülijahu 36—44 senti, mamma 45—50 senti, sepikujahu 30—32 senti, odrajahu 25—30 senti, rukkijahu 19—21 senti, linnased 28—30 senti, tangud 30—32 senti, kruubid 30—35 senti, kaeratangud 35—38 senti, herned 30—40 s., läätsad 33—35 senti kilo.

Juur- ja aiawili. Kartulid 60—65 senti 20-ltr. mõõt, 5—6 senti kilo, peakapsas 8—10 senti, hapukapsad 20—25 senti, kaalikad 8—10 senti, peedid 15—18 senti, keedetud peedid 25 senti, porgandid 12—15 senti, kõrwits 15—18 senti, sibulad 25—30 senti, salat 150 senti, spinat 100 senti, tomatid 25—120 senti kilo, redised 6—10 senti kimp, lillkapsas 15—40 senti pea, hapukurgid 2—6 senti tükk.

Wärsked kalad. Räimed 30—35 senti, kilud 45—50 senti, tursad 18—20 senti, lutsud 45—50 senti, ahwenad 35—60 senti, haugid 50—55 senti, latikad 45—60 senti, kammelsad 50—55 senti, wimmad 40—45 senti, särjed 20—25 senti, kohad 100—130 senti, siiad 70—100 senti, angerjad 180—250 senti, forellid 150—225 senti, lõhed 150—250 senti kilo.

Soolatud kalad. Soolatud siig 90—120 senti, räimed 25—30 senti, kilud 70—100 senti, heeringad 45—100 senti kilo.

Suitsetatud kalad. Räimed 7—12 senti, kilud 8—10 senti tükmme, silmud 20—25 s. paar, ahwenad 100—110 senti, haugid 100—110 senti, latikad 80—100 senti, lestad 140—150 senti, wimmad 110—120 senti, siiad 150—250 senti, angerjad 200—350 senti kilo, lõhed 7—10 krooni kilo.

Puuwili ja marjad. Õunad 20—90 senti, jõhwikad 25 senti kilo, sidrunid 8—13 senti tükk.

Seened. Mitmesugused soolatud seened sordi järele 30—150 senti kilo.

Hobuste hind laatadel tõusnud.

Elusloomadega kaubitsemine laatadel on näidanud oktoobrikuus elawnemist, nagu seda wõib näha Statistika Keskbüroo poolt wälja töötatud andmeist. Üldiselt olid eluslоomade hinnad oktoobrikuus laatadel kõrgemad kui mullu samal ajal, seda eriti lüpsilehmade ja lihaloomade kohta, kuid madalamad olid hinnad wasikate, lammaste ja põrsaste juures. Tänawu aasta eelmise kuuga wõrreldes wõis märkida hinnatõusu hobuste juures, teiste loomade hinnad näitasid weidi langust.

Kasulikke teateid põllumehele.

Laatu peetakse 21. nowembril: Otepääl, Palu külas Ingliste wallas, Tamsalus, W. Arboska alewis.

A.-ü. „Rotermanni Tehased" ostawad piiramatul arwul nisu, rukist ja otri, wastuwõtmine Kuressaares, Tallinna tän. 27.

18. nowembril lõpeb üleriigiliselt wilja wastuwõtt Riigi Wiljafalwe poolt.

Alates 21. now. 1938. a. peetakse Märjamaa—Haapsalu autobuseliinil ühendust igal esmaspäewal, keskнädalal, reedel ja laupäewal. Wäljasõit Märjamaalt kell 6.30, Haapsalust kell 15.30.

Nisu, rukkeid ja otri ostab leiwawabrik „Ceres" Tartus, Riia tän. nr. 123.

Pärnumaal, Woltweti wallas kiiresti ja odawasti müüa wõi rendile anda hea talu. Suurus 64 ha, põldu 30 ha, põllud torutatud, heinamaad kultiweeritud. Haruldaselt head hooned. Suur wiljapunaed. Kirjad saata Woltweti, „Männiku" post.

Raadios, reedel 18. nowembril kell 17.45 kõneleb Põllutöökoja põllumajandustehnilise talituse juhataja ins. G. Werret teemal: „Tehnilise ala osatähtsusest põllumajanduses".

Rakwere linnawalitsus ostab suuremal hulgal 3., 4. ja 5. sordi puid. Kirjalikud pakkumised ühes hulga, puude pakkumise ja hinnaga (kohaletoodult) saata linnawalitsuse nimele.

Masinatarwitajate Ühingute Liidu motoristide-traktorijuhtide kursused Tartus algawad 21. ja 28. nowembril s. a. Üles anda Tartus, Eesti Majandusühisuses Holmi tän. 12 ja Tallinnas Masinatarwitajate Ühingute Liidus, S. Karja 18—20.

Ekspordiks toor- ja kuiwatatud wasika- ja lambanahkade wastuwõtmine kõrgema päewahinnaga on alanud Wõru Majandusühingus. Samuti wõtab nimetatud ühing wastu riiklikku juurdemaksuga lambawilla.

Walgamaal, Hummuli wallas müüa „Saksi" talu. Suurus 167 r. wakamaad, sellest põldu 90 wakamaad. Lähemaid teateid saab Walgas, Kesk tän. 37—1.

Keres võitmas Fine'i.

Kogu huvi Hollandi suurturniiril koondus Keres—Fine'i matshile. — Capablanca võitis Euve.

Eesti suurmeister Keres.

A m s t e r d a m, 16. nov.

Hollandi maleliitturniirii mängiti eile 7. vooru. Selle vooru tähtsaim partii oli kohtamine turniiri liidri Fine'i ja Eesti suurmeistri Paul Kerese vahel, kes turniiri järjestuses oli koos Aljehiniga teisel ja kolmandal kohal. Sel partiil oli suur tähtsus juhtivate meeste järjestusele, pealegi mõlemad, Fine ja Keres olid kaotuseta, nii et pinevus ja huvi koondus peamiselt nende — tiitlitelt „väiksemate meeste" — ümber. Maailmameistrite — praeguse ja endiste — mängude vastu oli huvi palju väiksem.

Keres näitas uuesti, et ta on vabanenud turniiri alguses näidatud tagasihoidlikkusest. Eile näitas ta jälle suurepärast mängu ja saavutas võiduseisu Fine'i vastu.

Fine avas partii kuningaetturiga: 1. e2—e4. Saabus hispaania avang Kerese oda arendusega e7-le. Esimesed 11 käiku tehti ilma mõtlemiseta suurima kiirusega, nagu tahaks vastased välkpartiid sooritada. Keres kahis etturi, kuid sai selle tagasi. Varakult vahetati lipud.

Pärast 2-tunnilist mängu partii Fine — Keres tuli järgmisele seisule:

Fine (valged): Kg2, Vf1, O:b3, c1, Rb1, E:b2, c3, d4, f2, f3 ja h2 (11);

Keres (mustad): Kg8, Vf8, Oe7, R:a7, g5, E: e7, d6, e5, f7, g7 ja h7 (11).

Selles seisus hinnati Kerese shansse paremaks.

Keres lõhkus partii algusest Fine'i etturirivi ja tal õnnestus kõik 5 Fine'i ülejäänud etturit isoleerida. Oli väga huvitav lõppmäng. Keres võitis etturi. Pärast ta kahis oma vankri oda eest, sai aga veel kaks etturit, kuna tema kahel etturil liputiival vabanes edasimineku tee. Fine sattus pealegi tugevasse ajahätta.

Partii katkestati järgmises seisus:

Fine (valged): Kd1, Vb1, E:f3, h2;

Keres (mustad): Kf8, Od6, E:b2, c3, f5, g7, h7.

Fine on selles seisus kälgul. Arvatakse, et Fine ei hakkagi partiid edasi mängima täna õhtul, ja et ta alistub.

Partii Botvinnik — Aljehin möödus alguses Botvinniku edu tähe all. Avang oli Tarraschi kaitse, kusjuures üksiku etturi d-joonel sai Botvinnik. Aljehinil oli alguses suurte arendusraskustega võidelda, kuna tema ratsu b8-l ei saanud välja. Aljehin sai oma liputiiva vankri arendada vaid kaudset teed mööda. Saabus lõppmäng, kus kõik etturid on nõrgad. Partii on katkestatud määramatus seisus.

Partii Reshevsky — Flohr sai avanguks Grünfeldi kaitse, kus Flohril oli soliidne seis. Partii on pooleli, kusjuures Reshevskyl on paremad shansid.

Kahe endise maailmameistri — Capablanca ja Euve — kohtamine andis võidu esimesele. Avanguks oli uus-india. Euve tahtis takistada Capablanca vangerdust, kuid kaotas seejuures asjata 2 käiku. Edasi ta kaotas etturi, sai aga vastushansse kuningatiival. Euve kahis ratsu, et saada viiki igavese tulistamise abil, kuid Capablanca kaitses end selle vastu hästi.

Ameerika suurmeister Fine.

Pärast 4-päevast „maratoni" täna, kesknädalal, 16. nov., on väike hingetõmbus nendele, kel vähe pooleliolevaid partiisid. Täna õhtul nimelt vooru ei ole ja tulevad lõpetamisele katkestatud partiid — neid on kogunenud kena hulgake ja nad tumestavad ülevaadet.

Täna tulevad lõpetamisele partiid: Aljehin — Keres, Keres — Reshevsky, Fine — Keres, Reshevsky — Capablanca, Euve — Reshevsky, Flohr — Botvinnik, Aljehin — Fine, Botvinnik — Aljehin, Reshevsky — Flohr.

Inglise-Itaalia kokkulepe täna jõusse.

Lord Perth,
Briti suursaadik Roomas, kes täna teatab seal, et Suur-Britannia tunnustab Itaalia impeeriumi.

ETA. Rooma, 16. novembril.

(Havas.) Itaalia ülemvõimu tunnustamine Abessiinias Inglismaa poolt teostub veel enne Inglise-Itaalia kokkuleppe wormlikku jõustumist. See formaalsus täidetakse täna hommikul lord Perthi poolt, kes läheb Chigi palecsse, et teatada välisminister krahw Cianole, et ta on akrediteeritud Itaalia kuninga ja Abessiinia keisri juure. Täna pärast lõunat kirjutatakse Chigi palces pidulikult alla ühisele deklaratsioonile, millega hakkab jõustuma Inglise-Itaalia kokkulepe. Samal ajal kirjutatakse alla ka noodile, milles käsitletakse suhteid Egiptuse, Inglismaa ja Itaalia wahel.

Kommunistliku revolutsiooni aastapäeva pühitsemine Moskvas 7. novembril.

Stalin valitsusliikmetega Lenini mausoleumi tribüünil. Vasakult: Stalin, sõjaväeasjade rahvakomissar Voroshilov, metsatööstuse rahvakomissar Mikojan, transpordi rahvakomissar Kaganovitsh, Dimitrov, rahvakomissaride nõukogu esimees Molotov, Andrejev, kõrgema nõukogu presiidiumi esimees Kalinin ja siseasjade rahvakomissar Jezhov.

Lätis suu- ja sõrataud.

ETA. Riia, 15. novembril. Weterinaardepartemangu direktori seletusel on Dobrene wallas weel kolmes talus esinenud suu- ja sõratõwe juhtumeid. Seega tõuseb taudist nakatatud talude arw 11-le. Kümnes talus on k... loomad tapetud, kuna ühes talus nad ka karanteenis. Wäljaspool Dobrene piirkonda taudi ei ole esinenud. Tõhusate abinõude tarwitusselewõtmisega loodetakse taud warsti likwideerida.

Von Rathi matused täna.

B e r l i i n, 16. novembril.

Juut Grynspani mõrtsukatöö ohwriks langenud Saksa saatkonnanõunik von Rathi põrm saadeti eile õhtul Pariisist teele kodumaale. Saksa piiril ta asetatakse saksa erirongile, mis jõuab selleks sinna wastu, ja wiiakse siis erirongiga Düsseldorfi. Matused toimuwad Düsseldorfis täna Saksa välisministri von Ribbentropi juuresolekul.

Hiinas rahusobitamine raske.

Tshiangkaishek ei taha alistumisest midagi teada.

Nälde Jaapani maalikunstist.

„Rinde esiliiniks" nimetab kuulus jaapani kunstnik Kakuzo oma viimast maali, mis Jaapanis on äratanud suurt tähelepanu.

ETA. London, 16. novembril.

(Reuter.) Londoni on nüüd saabunud arusaanne kohtamise üle marssal Tshiangkaishekі ja Briti suursaadiku Clark-Kerri wahel. Nagu Reuter kuuleb, ei ole nende wahel peetud läbirääkimisil arutatud waheltsobituse küsimust Hiina-Jaapani konfliktis. Autoriteetsest allikast tähendatakse, et läbirääkimised on olnud üldist laadi, kusjuures on puudutatud Hiina seisukorda. Ühtlasi toonitatakse, et waheltsobitusest ei saa olla mingit juttu. Marssal Tshiangkaishek olewat otsustanud jatkata wõitlust kuni lõpuni. Briti suursaadik on praegu teel Shanghaisse. Lõpuks kinnitatakse ametlikest ringkonnist, et Jaapani wastus laewaliiklemise asjus Jangtse jõel ei ole weel Londoni saabunud.

Slovakid nõuavad tshehhidelt kahjutasu.

20 miljardit krooni autonoomia-lubaduste täitmatajätmise eest.

ETA. P r a h a, 15. novembril.

(DNB.) **Nagu siinseis poliitilisis ringkonnis arwatakse teadwat, on slowakid eilsel ministrite nõukogu istungil esitanud teatawaid rahanduslikke ja riigiõiguslikke nõudmisi. Nad nõuawad kahjutasu 20 miljardi Tshehhi krooni suuruses, mis olewat tekkinud Slowakkiale 20 aasta jooksul, kus neile ei antud autonoomiat. Selle küsimuse lahendamiseks on esialgu moodustatud komitee. Nagu kuulub, esitawad ka tshehhid teatawaid rahanduslikke nõudmisi. Mis puutub Slowakkia küsimuse riigiõiguslikku külge, siis on läbirääkimiste aluseks wõetud Hlinka autonoomia-ettepanek Praha parlamendis ja Zilina kokkulepe. Slowakid nõuawad, et Slowakkia riigikeeleks oleks ainult slowaki keel, et Slowakkia wäeteenistuskohustlased sooritaksid oma teenistuse ainult Slowakkias, ja et Slowakkia kohta käiksid ainult need Praha keskparlamendis otsustatud seadused, millede kasuks on hääletanud Slowakkia rühma enamus. Slowakkia walitsus peab edaspidi nimetatama Slowakkia maapäewa ettepanekul. Loodetakse, et warsti kõrwaldatakse wiimased lahkhelid.**

*

Tshehhoslowakkia pressibüroo on Slowakkia asjaomaste ringkondade poolt wolitatud ümber lükkama wälismaa ajalehtedes lewitatud teadet, mille järele olewat olnud wahejuhtumeid slowaki sõdurite ja tshehhi ohwitseride wahel. Pressibüroo kinnitab, et Tshehhoslowakkia sõjawäes, nii Slowakkias kui ka teistes wabariigi osades walitseb kord ja absoluutne üksmeel tshehhide ja slowakkide wahel.

Tshehhi protest Budapestis.

Ungari sõdurid tegewat elanikkonnale liiga.

ETA. P r a h a, 15. now.

(Havas.) Tshehhoslowakkia välisminister on esitanud Ungari saadikule Prahas noodi, milles protesteeritakse Ungari sõdurite brutaalsuse wastu nende poolt okupeeritud piirkonnis.

Praegu on enam kui 3000 põgenikku koondunud Bratislawasse. Jutustatakse, et nende warandus on konfiskeeritud ja häwitatud, ja et nad pidid lahkuma kodust wähem kui 24 tunni jooksul.

Tshehhoslowakkia ja Ungari ühine sõjawäeline komisjon on sõlminud kokkuleppe kõigi Tshehhoslowakkia sõdurite demobiliseerimiseks, kes on Ungari rahwusest ja pärit ungarlaste poolt okupeeritud piirkonnist. Neil on õigus kohe tagasi pöörduda koju.

Praha kokkulepe Slovakkiaga

ETA. P r a h a, 16. novembril.

(Reuter.) Tshehhoslowakkia parlament on kokku kutsutud neljapäewaks. Läbirääkimisil Slowaki delegatsiooni ja Praha walitsuse wahel on saawutatud täielik kokkulepe Slowakkia autonoomia asjus. Slowakkia riigipäewa walimised peetakse lähema kahe kuu jooksul.

Hiina uue valitsuse juht jõudis Tokiosse.

ETA. T o k i o, 16. now.

(Reuter.) **Hiina wabariigi uue reformeeritud walitsuse peaminister Lianghungtshih jõudis eile lennukil Nankingist Tokiosse, kus tal on ette nähtud läbirääkimisi Jaapani walitsuse juhtiwate tegelastega.**

Pärnu linn loobus metsamüügist.

Teisipäewa hommikupoolel oli Pärnu linnale kuuluwa Wiluwere ja Rein metsk. eksportpalkide, kokku umbes 2700 m³ oksjon. Kuna kirjalikke kinnisi pakkumisi oli esitatud ainult ühe metsafirma poolt ja selle hind osutus wäga madalaks, loobus linnawalitsus metsamüügist üldse. Raiumisele määratud mets jätetakse kaswama. Tulewal aastal lastakse aga oksjonile nimet. metskondadest eksportpalke kahekordses suuruses. Kuna loodetakse metsahindade tõusu.

Uudismaa asunik talu rajamas.

Talu jõukus ja väärtus kasvab järjekindlalt.

Iiks Põllutööministeeriumi poolt rajatud uudismaa-asundust on Hirmuse asundus Lüganuse konwendis. Sellest asundusest on uudismaa usaldustaluks waliwud Aleksander Maalmaa majapidamine.

A. Maalmaale on maad antud 19,5 ha, sellest oli 1. maiks 1938. a. ülesharitud 6,7 ha, peale seale selle oli laastatud looduslikku heinamaad 1,0 ha. Metsa alla on sobiw jätta 1,2 ha, umbes 1,0 ha pole ülesharitaw. Nii on üles harida weel 10,5 ha. Seega on teha weel palju tööd, enne kui majapidamine saab täiesti korda. Kuid ebasti minna on juba kergem, kuna ülesharitud pinnad oma saakidega ja suurenew kari aitawad selleks kaasa üha suuremal määral.

Kuid laskem peremehel enesel jutustada:

„Maalusin kaua, enne kui otsustasin tulla siia padrikusse endale uut kodu looma. Kui wastwalminud elumajja sisse kolisime, siis nuttis naine, ja oli tõesti endalgi natukene lootusetut tunnet. Wõsa, puid, kiwe ja kände oli täis kogu maa — kuidas selleft teha põldu niipalju, et elada saaks pere? Kuid otsus oli tehtud, pääsu polnud enam kusagile ja hakkasime pihta tööle kogu perega. Esimesel aastal, waatamata harjumatule ja raskele tööle, asi edenes päris jõudsasti, kuna maad peagu ei olnudki teha, saime iimber künda ligi 2,5 ha maad. Oli laastamine raske, siis künd osutus weelgi raskemaks, kuna maa oli täis igiwanu maaaluseid kände ja juurikaid ning salatiwe. Kuid jagu tast sain. Edaspidi iga aastaga tükkis ülesharitawa maa pind wähenema, kuna ülesharitud ja wilja alla wiidud pinnad nõudsid omajagu aega. Wõõraid palgata ei saanud, kuna rahalisi sissetulekuid esimestel aastatel ei olnud oma majapidamisest üldse. Pere toitmiseks ja katmiseksgi tuli sissetulekuid hankida wäljaspoolt. Esimesed aastad tuli üldse elada osalt ka wana rahatagawara najal. Ja ega nüüdki weel talu minu peret ei toida päriselt. Raamatupidamise andmed küll näitawad head tasuwust — aktiwkapitali peakt saame 8,70%, kuid see on tingitud peamiselt sellest, et kapitalide juurdekasw on suur. 1937/38. a. jooksul harisin juurde 1,3 ha uudismaad, mis tõstis tunduwalt maa wäärtust, samuti täiendasin ehitusi ja riistu, ning nendegi wäärtus tõusis. Aga rahast oli nappus, talu ei andnud niigipalju sisse, kui tema peale wälja andsin — sissetulek oli talusaaduste ja loomade ning piima müügist 600 kr., wäljaminek aga talu tarwete rahuldamiseks, kapitalide täiendamiseks ja maa juurdeharimiseks kr. 800.—, seega pidin körwalt teenima lisa üle 500.— krooni, et rahuldada talu, toitlustamise ja eratarwidufe rahalisi nõudeid. Niipalju ma ei suutnud ja umbes 200 kr. tuli tarwitusele wõtta wanast tagawarast. Nisugusele suurele rahapunudusele mõjus kaasa ka see, et looduslikud heinapindalad on weel wiletsad ja 1937/38. aastal andsid eriti wiletsa saagi ning pidin loomatoitu juure ostma kr. 140.— eest. Ka oli ikalduft põlluwiljadega. Senini pole saanud ka piima palju müüa, kuna kari wäike ja meierei kaugel. Ja ega rahapundus enne ei kao, kui saab wõimalikuks piimawedu meiereisse ja seoses sellega awaneb wõimalus sigade pidamiseks. Piimaweoga tegin niiid algust ja juba tundubki elu kergem.

Waatame peremehega kahekesi raamatupidamise tulemuste kokkuwõtteid, kust selgub, 1,0 ha ülesharimiseks on 1937/38. a. kulunud ümmarguselt 450 inimese töötundi ja 150 hobusetöö tundi. Inimesetöö tunni hind on aruande järgi olnud 19 sn. ja hobusetöötunni hind 17 sn. Seega on 1 ha ülesharimine maksnud ümmarguselt 175 krooni, kui juurde arwata ka lõhkeaine, riistade jne. kulu. Kui wäärtusetu maa alghinaks arwata 20 kr., siis hr. Maalmaa põlluks tehtud uudismaa ha maksab 195 kr. See hind on kaugelt üle põllumaa turuhinna ja selliste hinnaga maa omandamist õigustab ainult see, et see pole rahaline, waid koosneb peamiselt tööst, pealegi on, kogemuste alusel, uudismaadelt saagid tublisti kõrgemad, tasudes seega aegapidi ülesharijale maa omahinna ja turuhinna wahe protsentidega. Ainult rajada niisugust kohu on raske — see nõuab head tahet ja tugewat tõmeest.

„Misugused on siis teie põldude saagid" — küsin hr. Maalmaalt, sest sellelt kallilt maalt nad peaks olema kõrged.

„Ega sellel aastal küll suured ei ole; rukis osalt häwines lumiseene tõttu ja saak ha-lt oli 1200 kg, kuid olen rukist saanud ka ligi 2000 kg ha-lt. Suinisu kannatas põua all ja ka selle saak on wäike, umbes 1000 kg ha-lt, suiwlisa siiski sain arweaastal 1600 kg ha-lt, ka see kannatas kuiwa all, on olnud mul ka 2100 kg-seid ha saake. Kartulisaak oli keskmine, 14.000 kg, samuti põldheina saak üheft niidust 2500 kg ha-lt.

Saagid kindlasti mul tõusewad, sest senini pole ma neile saanud anda kuigi palju laudawäetist ja ka kunstwäetisi pole ma rahapundusel saanud anda niipalju kui peaks. Ma olen proowinud — minu maad tahawad tugewat wäetust ja annawad siis ka saake.

Tulewal aastal teen kas wõi laenu, aga wäetuse annan korraliku. Ka laudawäetust saan anda nüüd rohkem, kuna nüüd mul juba on 3 lehma, mõõdunud aastal oli aga ainult 1, samuti sigu pean nüüd aastas 5—6 tk. endise 2—3 asemel. Hobuseid pean alates sellest aastast 2 tk., ühega ei tule enam toime, olgugi et kahele hobusele pole küllalt tööd.

Waatamata senisele raskusele, loodan, et olen nüüd raskuspunktist üle ja elu hakkab minema suuril sammel paremusele.

Praktilisi nõuandeid põllumehele.

Sõnnikuhaak

Sõnnikulauda kinnitatatud sõnnikuga nähakse palju waewa sõnniku wedamisel: sõnniku kiht on liiga raske hanguga wõi hargiga wõtmiseks. Sääljuures on tähtis ka aja kaotus.

Tööd kergendaks ja ajakulu wähendaks õige lihtne riist: wõetakse natuke üle 100 sm pikk 10 m/m×45 m/m lapikraud ja taotakse sellest wälja joonisel näidatud konks. Konksu sirge osa on umbes 70 sm pikk, käpad aga umbes 40 sm pikad. Käpad peawad olema teineteisest 20 sm kaugusel otste kohal. Konksu sirge otsa eesotsas on weokonks.

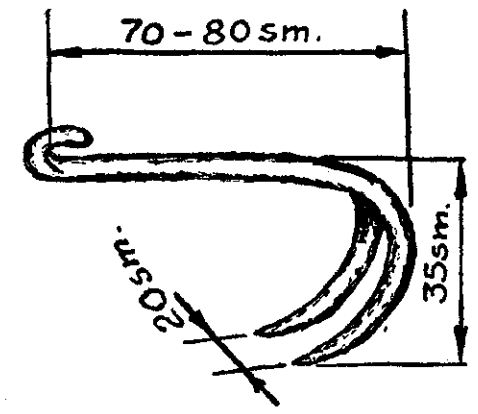

Sõniku konks.

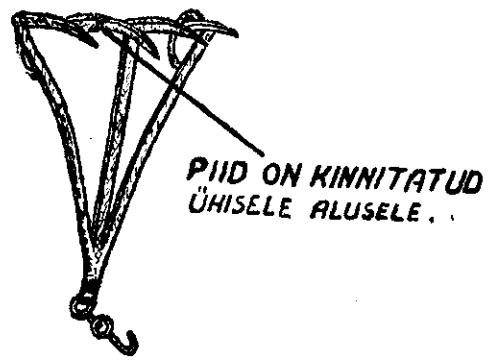

Konks lüüakse sõnnikukihi sisse ja lastakse etterakendatud hobusel wedada. Kui konks on õieti sõnnikusse löödud, siis keerab end sõnnikukiht kangana kokku ilma mingisuguse raskuseta.

Samal põhimõttel on wõimalik ehitada ka keeruliisemaid riistu 4 käpaga. W. K.

Kontrollkarjade tõulmest.

66 prots. kõigist kontrollialustest lehmadest tõulehmad.

Meie karjapidamine näitab järjekindlat ja kiiret edu. Iga aastaga tõusewad piimatoodangud, tõuseb ka karja tõuline wäärtus. Eriline hoog tõuparanduseks tuli mõni aasta tagasi korraldatud nn. „weisekaswatuse propaganda-aastal", samuti aitas kaasa selleks weisteost Nõukogude Wenesse, kuhu osteti waid tõulehmi. Ka praegu on meil nõudmine tõuloomade järele nii suur, et sugulawad ei suuda anda niipalju tõuwasikaid, kui talupidajad, kes soowiwad oma karja parandada, osta tahawad.

Möödunud karjakontrollaasta kohta on Kontrollühingute Liidus tehtud kokkuwõtted ka loomade tõulisuse kohta. Nagu neist kokkuwõtetest selgub, on kõikidest meie kontrollialustest lehmadest terwelt 66% niisugused, kes oma wälimuselt wastawad tunnustatud tõugudele. Neist suurem osa on e. punase karja hulka kuuluwad ja nimelt kõigist kontrolliall olewatest lehmadest 42,1%. Punane kari asub meil rohkem Lõuna-Eestis ja seal on terwete maakondade wiisi ainult punaseid lehmi näha. Kõikidest lehmadest on 16,3% eesti hollandi-friisitõulised ja 7,6% eesti maakarja tõuilmelised. Kõikidest lehmadest on 34,0% niisugused, keda ei saa kindlalt ühegi tõu hulka kuuluwaks lugeda. Kõikidest lehmadest on tõuraamatusse wõetuid ja tõuraamatu lehmadest põlwnewaid 20%.

Noorloomade, wasikate ja mullikate, koosseis tõuilmsuse suhtes on weel parem. Siin on ainult 18,4% tõutuid loomi, kuna ülejäänud 81,6% on tõuilmelised. Pullide seisukord on weelgi parem. Siin on ainult 13,6% tõutuid pulle. Wanemateft pullidest (üle 1½ a. wanad), on tõuraamatu weiste järglasi terwelt 52%. Nooremate pullide tõuline seisukord on weidi halwem, kuid siin tuleb arwestada seda, et osa „pullipukse" tapetakse lihaloomadena enne paaritamiswanuseni jõudmist.

Puutöökursus Sürgaveres.

Suure-Jaani Põllumeeste Seltsi korraldusel toimub Sürgawere wallas Mardi-Hansu talus puutöökursus, mis algab 21. now. ja lõpeb 18. detsembril s. a.

Kursuse juhatajaks on palutud Põllutöökoja meeskäsitöö konsulent hr. Särgawa. Kursusel walmistatakse praktilist talumööblit ja ühtlasi ka moodsat talu pehmet mööblit, misugune asjaolu wõimaldab tulewikus igal kursandil iseseiswalt walmistada töik kodu mööbel. Kursuse lõpul korraldatakse walmistatud esemete näitus sealsamas.

Siinjuures tuleb märkida, et eeskätt innukamaid kursusele registreerijaid on need, kes möödunud aastal wõtsid osa samalaadilisest kursusest Kabila külas. Et aga tänawu on kursuseruumid awaramad, siis on wõimalik kõigil asjast huwitatuil kursusest osa wõtta.

Huvi kirjatööde võistluse vastu.

Kirjatöö wõistlus teemal: „Miks tellin endale ajakirja „Tõusew Noorus", on äratanud elawat huwi maanoorte ridades. Wõistlusest wõiwad osa wõtta peale organiseeritud maanoorte weel „Tõusew Noorusе" tellijad ja alg-, põllu- ja kodumajanduskoolide õpilased. Wõistlejaile on rida auhindu rahas kui ka põllumajandus. kirjanduse näol Wõistluskirjatööde saatmise wiimaseks tähtpäewaks „Tõusew Noorusе" toimetusele on 25. november.

*

Prangli maanoorteringi tegewus. Prangli maanoorteringi hiljutisel üldkoosolekul wõeti wastu ja kinnitati juhatuse poolt koostatud talwine töökawa, kus muuseas on ette nähtud järgmised üritused: 1) iga kahe nädala takka korraldada referaatkoosolekuid mitmesuguste maanoorte tegewusalaliste küsimuste selgitamiseks; 2) korraldada lühiajalisi kursusi ja loenguid; 3) moodustada heinaseemne- ja kanakaswatuse rühmad; 4) asutada oma laulukoor mille juhatajaks ringiwanem J. Wilismäe; 5) asutada rahwatantsu- ja wõimlemisrühm, mille juhatajaks ringiliige õp. A. Koplus; 6) esineda ühe awaliku pooga ja awaliku töökoosolekuga; 7) aidata kaasa raamatunädala korraldamisele.

Ringi tegewust juhib juhatus, kuhu kuuluwad: J. Kiwioja — esimees, H. Soodla — esimehe abi, O. Paal — laekur, M. Teeharu — kirjatoimetaja ja L. Teeharu — ametnik. Ringiwanem — J. Wilismäe. Ringi koduks on Prangli koolimaja. Ringil on ka oma lugemislaud tähtsamate noorte ajakirjadega.

Höberebaste nahkade toodang Eestis.

Käesolewal kuul algab rebaste tapmine. Arwestatakse, et Eestis wõidakse tänawu tappa 4000 höbe- ja 1500 sinirebast, eelmisel aastal oli tapetud rebaseid 2000. Höbe- ja sinirebaste nahku loodetakse tänawu wälja wedada kuni 4000 tükki.

Täienduskursus maanoortele Keilas.

Keila Konwendi Maanoorte Ühendus korraldab 22., 23. ja 24. now. Keilas juhtide täienduskursuse, millest wõtab osa 2—3 juhtiwat tegelast igast maanoorteringist. Kursusel käsitatakse maanoorte organisatsiooni, töökorraldamist ja asjaajamist maanoorteringis, samuti lööktööde, heinaseemne ja kanakaswatuse küsimusi. Wastawate ettekannetega esinewad Põllutöökojast J. Törmakülа, E. Nugis, R. Paglant, M. Kala, Keila maarul. konsulent F. Luht j. t.

Tuhala maanoortel algas talwehooaeg.

Tuhala maanoortering oma pidulikul üldkoosolekul 13. nowembril lõpetas suwise tegewuse. Nagu antud ülewaatest nähtub, oli see päris wiljakas, ning töö tunnustusena anti kohtadele tulijaile wastawad diplomid. Ka talwises tegewuskawas on mitmesuguste praktiliste kursuste kui ka loengute korraldamine.

Samas oli ka pidulik kooswiibimine teelauas, mis oli korraldatud laks nädalat kestnud naiskäsitöökursuse lõpuks.

Maanoortering Riidajasse.

Hiljuti oli Riidajas Riidaja algkooli juhataja hr. W. Sarwe algatusel kokku kutsutud maanoorteringi asutamiskoosolek. Koosolekule Riidaja koolimajja oli ilmunud 26 agaramat ümbruskonna noort. Ringiwanemaks waliti koolijuhataja hr. W. Sarw ja ringi esimeheks kohaliku wallasekretäri abi. Koosolekul noored awaldasid haruldast energiat ja töötahet. Juba asutamiskoosolekul moodustati laulukoor ja määrati kindlaks esimene proow. Samuti otsustati asutada rahwatantsu rühm ja selle juhiks paluda õpetajanna prl. E. Leppa. Awaldati soowi ka wõimlemisrühma ja neljaftwiist instrumendist koosnewa orkestri asutamiseks. Samas määrati ka juba wiie päewa pärast esimene töökoosolek talwise töökawa wastuwõtmiseks. Noorte talwine enesearendamine ja teadmiste täiendamine toimub peamiselt töökoosolekute näol, töökoosolekuid korraldatakse õpiringide meetodi alusel. Töökoosoleku lahutamata osaks on ka rahwatants, ühislaul ja ühismängud. Täienduseks töökoosolekutele korraldatakse talwisel tegewushooajal ka mitmesuguseid kursusi. Suwise tegewushooajal teostatakse noorte poolt mitmesuguseid koduseid iseseiswaid töö ettewõtteid ettenähtud juhiste kohaselt ja korraldatakse mitmesuguseid wõistlusi.

Koosolekul awaldunwa energia ja teotahte järele otsustades paistab, et Riidaja maanoortering kujuneb üheks aktiiwsemaks ringiks Wiljandimaal.

—a.

Maanoored korraldagu raadioõhtuid.

On saabunud pikad sügisõhtud, milliseid piiawad maanoored oma tegewusega elustada. Mitmede tegewuste kõrwal on soowitaw maanoortel korraldada ka ühiseid raadio-õhtuid. Ühiselt wõiksid noored kuulata maanoorte tegelaste — põllumajanduslikke, üldkultuurilisi kui ka juhtiwate riigitegelaste kõnesid. Samuti ka üksikuid tähtsamaid riiklikke aktusi, milliseid antakse ringhäälingu kaudu edasi.

Kui wõimalik, siis kogunewad maanoored oma tawalise koosolekuruumi, kuhu selleks korraks tuuakse ka raadioaparaat. Niisugusel korral walitseb täielik koosoleku kord. Kõne lõpul wõib ka arutada kõnest esile kerkinud küsimusi. Selle järele wõib weel käsitada mõnda päewaküsimust. Lõpuks wõidaks kuulata weel muusikat. Seega oleks see tawaline koosolek, millesse on raadioga huwitatust ja waheldust juurde toodud.

Maanoored wõiksid ka laiemale seltskonnale korraldada raadiokuulamise õhtuid. Näiteks korraldatakse raadioõhtu mõne riigitegelase kõne kuulamiseks, kuhu kutsutakse ka wanemad. Sellega luuakse teataw ühendus wanadega, mis on suure tähtsusega maanoorte töö edukusele.

Seal, kus olukord ei wõimalda ühist kuulamist, wõiwad noored jaguneda gruppidesse ning kogunеda raadiot omawate ringiliikmete juurde, et kuulata wastawat ettekannet. Järgmisel koosolekul kannaks üks liige mõne minutiga kõne sisu ette, mille järele arutatakse weel ühiselt kõne kohta ülesskerkinud küsimusi.

Kui maanoored kogunewad ühe oma ringi kaaslase juurde raadiot kuulama, siis peawad nad silmas pidama, et nad käitukid maanoortele omase wäärikusega. Sest selle maanoore wanemad, kelle juurde nad on kogunenud, langetawad nendele tugedes oma otsuse terwe maanoorte organisatsiooni üle.

Wõib ka sellist moodust kasutada, et maanoored jälgiwad järjekindlalt maanoorte tegelaste raadiokõnesid, mis käsitlewad maanoortesse puutuwaid küsimusi. Kuuldud raadiokõnest annab üks kõnet kuulanud noor mõnemiinutilise ülewaate kõne põhimõttiwidest edasi järgmisel ringi koosolekul teistele maanoortele. Sellega olekse kõik maanoored informeeritud tähtsamatest maanoorte päewaküsimustest.

E. K-lo.

Oru kodunduskeskkool alustas tööd.

Kooli pidulik avamine jääb kevadele. — Õpilasi koolis praegu 64.

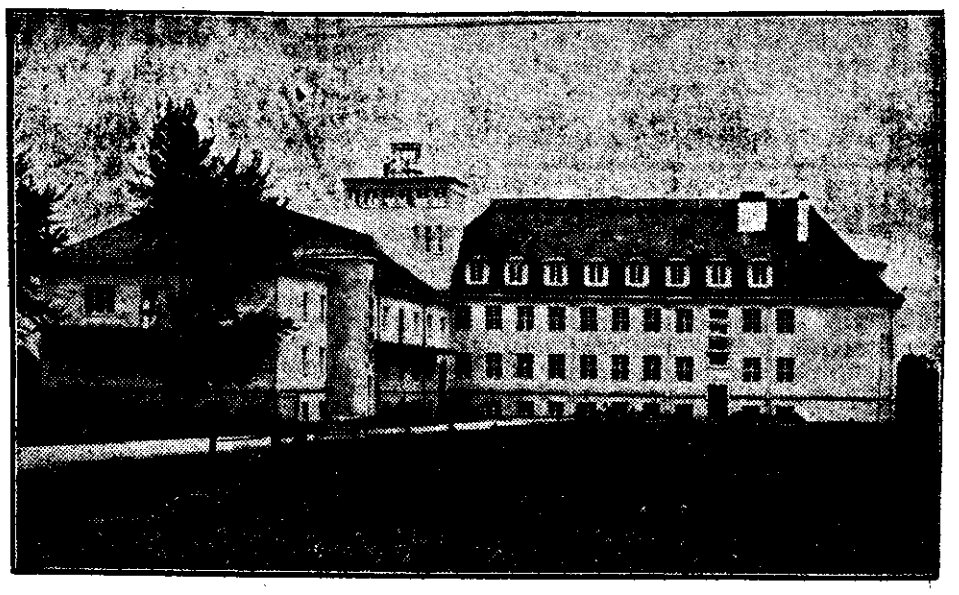

Kodunduskeskkooli hoone Orul.

Oru uues kodunduskeskkoolis algas eespäeval õppetöö. Õppetegevuse alguspäeva tähistati tagasihoidliku aktusega, kus õpilaspere poole pöördus lühikese tervituskõnega kooli juhataja preili Linda Talwendi, andes ülevaate kooli sihtidest ja töökorraldusest. Aktusel koostati tervitustelegramm Wabariigi Presidendile K. Pätsile ja haridusminister kol. A. Jaaksonile.

Pidulikum avaaktus kavatsetakse pidada kevadel, kui kooli hoone on lõplikult valmis. Seks puhuks tahetakse paluda avamisele kõrgemaid haridusjuhte üheskoos Wabariigi Presidendi K. Pätsiga, kes kodunduskooli asutamiseks kogu aja pakkunud heatahtlikult oma abi ja ettevõttesse suhtunud eriti sooja südamega.

Tänavu alustas õppetööd kodunduskeskkooli esimene klass ja n.n. eriklass, kuhu võeti mõlemasse kokku 64 õpilast. Kolmeaastase kursusega kodunduskeskkooli 1. klassi võeti vastu algkooli lõpetajaid, kuna eriklassi pääsmiseks nõuti keskkooli lõputunnistust. Eriklassist avaneb võimalus edasi pääseda kõrgema astme kodunduskooli, mis on kolme-aastase kursusega.

Õpetajaid on koolis praegu peale juhataja 5. Toitlusõpetajaiks on Laine Uusmäe ja Loreida Org, rõivaõmbluse ja käsitöö õpetajaks Linda Antje, kangakudumise õpetajaks Aino Ploompuu ja loomakasvatuse õpetajaks Eugenie Maim.

Oru kodunduskeskkooli hoone ehitustöödega tehti algust 1937. a. suvel, maja sisaldab üldse üle saja ruumi. Hoone läks maksma umbes 500.000 krooni.

Kaitseliidule uus toetusseadus.

Kaitseliidu eelarvesse summasid ka maa-üksuste toetamiseks. Vanematekogu pidas koosoleku.

Teisipäeval k. 11 ajal hommikul pidas Kaitseliidu wanemate kogu oma koosolekut Kaitseliidu ülema kabinetis. Koosolekut juhatas wanemate kogu esimees Sõjawägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner.

Kokku oli tulnud 18 liikmest 14, peale nende weel 3 keskjuhatuse liiget ja juhitwaid ohwitsere peastaabist. Kuulati ära peastaabi ülema kol. Maide kokkuwõte Kaitseliidu läinud aasta tegewusest. Ettekannet täiendas weel wanemate kogu esimees oma tähelepanekutega Kaitseliidu tööst. Üldkokkuwõttes on Kaitseliidu tegewus arenenud soowitawas suunas ja rahuldawate taagajärgedega. Selle järele peastaabi ülem kol. Maide tutwustas koosolijaid eelolewate tööde kawadega. Wahetati ligemalt mõtteid noorte organiseerimise kohta. Kindral J. Laidoner, kui noorte peawanem, märkis ära wajadusi, mis olid wiinud noorte organisatsioonide ühendamiseni uuel kujul.

Kuna Kaitseliidu wanemate kogu kogu aja oli pooldanud noorte ühendamist, siis wõeti antud seletused rahuldusega wastu.

Järgmisena olid arutusel läinud aasta majandusarwanded ja eelseiwa aasta eelarwed.

Tulewal aastal 1. apr. lõpeb Kaitseliidu toetusseaduse kehtiwus. Seni puhul oli Kaitseliidu keskjuhatus aegsasti hoolitsenud, kuidas edasi elada, ja walmistanud uue toetusseaduse projekti.

Uues toetusseaduses oleks ette nähtud wajalikul määral toetussummasid, et Kaitseliit wõiks oma ülesandeid endise edukusega täita. Kaitseliidu põhieelarwe peaks sisaldama ka summasid, millistest saaks anda toetusi ka kohtadele — waldadesse, kuna maal Kaitseliidu üksustel sageli on raskusi summasid saada pidudest jne.

Arutati weel mitmesuguseid majanduslikke küsimusi ja lõpuks wanemate kogu awaldas soowi, et senine solidaarsustunne Kaitseliidus edasi kestaks.

Majanduslikud ja ka muud küsimused tulewad lõplikule otsustamisele kolmapäewal Kaitseliidu keskkogu koosolekul, kus tuleb ka mõningaid walimisi.

Purjuspea „vägitöö" Rakveres.

Ajas perenaise lapsega välja ja tõi tuppa hobuse.

Rakweres Jansoni tänawas nr. 2 elutsew L. M. juures elas weotööline Ilja Baikow, kes wabal ajal sageli napsitada armastab. Purjus päi wihastas Baikow oma perenaise peale ja wiskas selle ühes lapsega korterist wälja. Siis läks Baikow hobusetalli, wõttis sealt kaasa oma hobuse ja wiis selle majja.

Hiljem, kui mees politseile oma teo üle pidi seletust andma, ta kurtis, et perenaine asjaga liialdawat. Hobune polewat tuppa mahtunud, waid ainult esikusse saanud peremees oma looma wiia. Toaksest loom polewat terwena sisse mahtunud ja jäänud siis seisma pool keha toas, teine pool esikus. Pealegi tüdinenud hobune warsti niisugusest pooleldi kojas, pooleldi toas seismisest ära ja hakanud rabelema, mille järele Baikow looma jälle wälja wiinud. Loo tulemuseks oli see, et Baikow koos hobusega sunniti uut korterit otsima.

Mis saab Poola juutidest Saksas?

Berliin, 15. now.

(Reuter.) Kuulub, et Poola-Saksa läbirääkimised Poola juudisoost kodanike Saksamaalt wäljasaatmise kohta on uuesti katkestatud. Poola delegatsioon pöördus eile tagasi Warssawi, jäädes ootama wastust oma ettepanekuile. Saksa wastust oodatakse saabuwat Warssawi neil päewil.

Rakveres müüdi 4 talu.

Esmaspäewal peeti Rakwere ringkonnakohtu saalis maapanga taludeoksjonit. Pakkujaid oli oksjonile ilmunud palju, kuid waatamata sellele jäi ostjate puudusel müümata wiis kinniswara. Püssi wallast Purtsest müüdi Rudolf Pääro talukoht suurusega 19,14 ha. Talu omandas 4000 krooni eest H. Schnur. Wäinjärwe wallast müüdi Kuusna al. elutsewa Juuli Trasbergi talukoht suurusega 11,25 ha. Talu oli müüjaile määratud 1300 krooni eest, kuid selle omandas 3040 kr. eest Tallinnas elutsew Aleksander Weinberg. Wõhmuta wallast Seli külast müüdi Johan Türki pärandustombule kuuluw kinniswara, mille omandas Koigi wallas elutsew H. Ertel, kes maksis kinniswarast 4100 krooni. Talu on suur 29 tiinu 1680 ruutsülda ning alghinnaks oli määratud 1000 krooni. Wiimasena müüdi Kohtla wallas Kohtla al. olew Eduard Nurgale kuuluw maakoht Liiwanõmme, mille suurus 0,56 ha. Maakoha alghinnaks oli 70 krooni. Selle omandas Tallinna elanik A. Weinberg 92 krooni eest.

„Kuid küsimus, millele peate wastama, kui soowite siit ruumist lahkuda omal jalal," wastas Viktor rahulikult. Ta astus paar tähendusrikast sammu ettepoole ja Rolchambeau kehitas õlgu.

„Wäga hea, mu härra. Kuna oleme täiesti üksinda, tahan rahuldada teie uudishimu," lausus ta isikuna, kes teisele osutab teene. „Ülimastuswahendid toimetati Inglismaale wastawalt juhistele, mis olid üles tähendatud salakirjas, mis teie minu arwates mingil wiisil saite meie ühiselt sõbralt Wellingtonilt."

„Oletate õieti," ütles Viktor lühidalt. „Kas teie wedasite laadungit, kui teid nägin?"

„Ei."

„Teie targu meelitasite mu eemale kanali sellest osast, kust kaudu uimastusainete laadung läks?"

„Wäga õige."

„Nüüd öelge, palun, kuidas teadsite, et walwan kanalit?"

Küsimus näis Rolchambeaud lõbustawat. Ta naeratas ja raputas pead.

„Kahtlen, kas te seda usute, mu härra, kuid see on täiesti tõsi. Enne teie suurejoonelist hüpet langewarjuga ei teadnud ma üldse, et olin juhtunud teiega kokku."

„Kui huwitaw," pilkas Viktor. „Tahate mulle selgitada, et kawatsesite maha lasta iga süütu lennuki, mida kohtate kanali kohal? Ainult wäikeseks lõbustuseks? Sellisel jutul pole mõtet," lõpetas ta järsult, „ja teie teate seda wäga hästi."

„Aga loomulikult. Kuid te ruttate liialt, mu härra. Ütlesin, et ma ei lootnud kohata t e i d. Leidub ka teisi, kelle huwid waenulikud minu omadele."

„Näiteks politsei?"

Rolchambeau raputas pead.

„Ma ei mõelnud politseid. Oli wäga tõenäoline, isegi wäga wõimalik, et keegi muu kui teie luurab kanali kohal."

Sõnad kõlasid tõetruult. Viktor tundis waistlikult, et mees ei waletanud.

„Ja selle isiku nimi?" küsis ta.

Rolchambeau kergitas pilkawalt kulmu. „Teie ei tea, mu härra? On see wõimalik, et ülehindasin teie intelligentsi! Mees, kelleks pidasin teid, oli Paul Wellington."

„Paul Wellington!" hüüdis Viktor. Oli see wõimalik? Kui jaa, siis oli ta ju loonud endale hoopis wäära kujutluse Wellingtonist. See ei töötanud mitte koos Rolchambeauga, waid tema wastu! Kas kaaslased olid ta hüljanud, wõi oli ta alati wõidelnud uimastuswahenditega hangeldajate wastu? Wõi seisis ta selja taga salawedajate jõuk, kes wõistles Rolchambeau jõuguga?

Kindel oli igatahes, et Rolchambeau oli Wellingtoniga kohtamiseks ära sõitnud mitukümmend miili. Kuid teispoolt walmistas Viktorile rahutust Rolchambeau käitumine. Mees oli talle asetatud küsimused wastanud liiga wastutulelikult. Näis peagu nagu meeldiks tal wastata ja nagu oleks ta kindel, et teda ei wahistata.

See kujunes ka tõepooleks nii. Viktor seisis selja ga wastu klaasust, nii

22. peatükk.

Scotland Yard oli saatnud Surete Nationale'ile Rolchambeau wälimuse kirjelduse. Sellepärast pidas Viktor wõimatuks, et mees wiibib Pariisis. Tolmunud auto laskis oletada, et Rolchambeaul oli seljataga pikk teekond. Ainult tähtsad äriasjad wõisid teda äkki tuua Pariisi, arutas Viktor. Wõibolla kawatses ta kohata oma kaastöölistega, kuigi Viktor pidas seda ebatõenäoliseks. Hotell Montaigne'i rahwuswaheliseist publikust kubisew õhkkond polnud sobiw paik uimastusainete falaweoga seotud küsimuste arutamiseks. Pariisis oli tuhat wähem silmapaistwat paika, kus ta wõinuks jutelda oma kaastöölistega. Viktorit hämmastas, et Rolchambeau julges end näidata nii awalikult. Kuid enne oma sealoleku ilmutamist Rolchambeaule lootis ta selgitada Rolchambeau üllatawa käitumise põhjuse.

Rolchambeau pilk rändas westibüüli astudes ettewaatlikult ringi. Ta peatus ja süütas sigareti, sealjuures teraselt ümbrust silmitsedes. Viktor keeras kiiresti pea ära, kuigi teda waewalt wõis näha. Kui ta uuesti ümber waatas, sammus Rolchambeau wastuwõtuleti poole.

Viktor oli liig kaugel, et kuulda ta küsimust. Kuid ta nägi ametnikku raputawat pead ja ta kõrwu kostsid järgmised sõnad: „— oli siin, härra, kuid lahkus poole tunni eest."

Rolchambeau kortsutas kulme ja laksutas pettunult keelt. Siis asetas ta uue küsimuse. Seekord kuulis Viktor wastusest ainult kolm sõna: „sir Thomas Hartbyga," kuid need ütlesid wäga palju.

Paul Wellington oli pool tundi tagasi lahkunud hotellist koos sir Thomasega. Nähtawasti oli Rolchambeau tulnud otsima Wellingtoni. Viktori huwi paisus. Kui need kaks meest olid sõbrad, siis tähendas see seda, et Wellington oli üks juhtiwaid jõude salawedajate trustis.

Rolchambeau esitas weel küsimuse, miks Wellington nii äkki päras saabumist jälle lahkus, kuid sellele ei teadnud ametnik midagi wastata. Hetkelise kõheluse järele ütles ta midagi muud, mida Viktor jällegi ei kuulnud ja kandis siis mingi wäljamõeldud nime hotelli külalisraamatusse. Polnud kahtlust, et Rolchambeau kawatses ööbida hotell Montaigne'is.

Siis sammus Rolchambeau tagasi auto juurde, pomises autojuhile paar sõna ja auto sõitis minema. Kui ta tagasi tuli westibüüli, juhiti ta trepist üles.

Niipea kui Rolchambeau oli nähtawuspiirkonnast kadunud, sammus Viktor uuesti leti juurde ja teatas, et ta otsustanud ööseks jääda Pariisi ja palus tuba.

Ta nägi, et Rolchambeau oli mõtnud toa esimesel korral ja kuna kõrwaltuba oli waba, ei kahelnud Viktor kaua oma toa walikus. Ta ainus mure trepist üles minnes oli, et ta kohtab Rolchambeaud. Kuid wiimase uks oli suletud ja Viktori arwates ka lukustatud.

Oma tuppa astunud, märkas Viktor, et ruumist awanes suur klaasuks Chateaubriandi tänawa poole. Kui pakke toonud teener oli lahkunud, awas Viktor klaasukse ja awastas, et rõdule pääsis ainult tema ja temast wasemal asuwast toast. Kuid Rolchambeau oli üürinud toa temast paremale. Kuigi Viktor wõinuks ronida tema rõdule wõrdlemisi kerge waewaga, ei

Wastuseks lugejale 8581. Muttide häwitamiseks tuleb kaotada nende pesitsemiskohad — nagu kõrgemad kraawikaldad. Ka aitab, kui panete muti aukudesse saaretõrwaga ülewalatud wanu riidelappe. Samuti aitab õhu käes seisnud heeringapeade asetamine muti aukudesse. Teatud tulemust saab ka, kui juurwiljaaeda asetada wäike tunnlik, mis wäiksemagi tuulega keerleb ja kära teeb ega lase muttidel kui argadel loomadel töötada.

Rottide häwitamiseks on wäga palju abinõusid, nagu näiteks: lõpsud, igasugused mürgid, eriti selleks walmistatud föödad jne. Meie lehe 14. XI 1938. a. numbris ilmus kirjutus hiirte ja rottide häwitamise kohta, palume sealt lugeda.

Wastuseks lugejale 35011. Teie küsimusele ei saa meie kahjuks ajaleheweerul wastata, palume teid pöörata palwega selles asjas wildi tööstus Ed. Tõnisson'i poole, aadr. Tallinnas, Raekoja plats nr. 10.

Wastuseks lugejale 19.621. Teatame, et nn. kodukinoaparaati saate Tallinnast osta fotoäristi August Tanser, Wene tn. nr. 7. Nimetatud aparaadid maksawad 38—51 krooni. Filmi selliste aparaadi jaoks äridest müüa ei ole, küll aga on wõimalik osta filmikontoritelt, kes meie kuulmist mööda wanu filme müüwad kaaluga. Hinna kohta meie kahjuks andmeid ei saanud — soowitame teile pöörata filmikontor „Ars-film" Wabaduse plats nr. 5 wõi „Parafilmi" S. Karja tn. nr. 18 poole, kellelt saate selle küsimuse kohta täpse informatsiooni. Projektsioonaparaate Eestis ei tehta ja praegu neid äridest laos ka ei ole. Tellida on wõimalik fotoäri A. Tanseri kaudu wälismaalt. Aparaat maksab umbes 200 krooni. Klaaspilte samuti äridest müüa ei ole.

Wäiksemaid mikrofone saate osta Tallinnast a.-ü. Eesti Philipsilt, Lai tn. 1.

Osa teie küsimusi wastame järgmises lehes.

Lambal will seljas lahti.

Wastus lug. nr. 22.752. Selle wea põhjuseks lammaste juures on tihtipeale maksakaantõbi, wõi siis mõned teised seesmised parasiidid, nagu mao-soolte ussitõbi jne. Ka nahahaigused on sageli selle põhjuseks, kuid siis lambad nühitwad enmast ja kui neid sügada — liigutawad mokki. Maksakaantõbe ja teisi seesmisi parasiite wõib oletada, kui karjamaa on wesine. Selle rawiks on soowitaw anda igale lambale 1 distaani pill. Nahahaiguse korral on soowitaw willa äraniitmine, et paremini nahale ligemale pääseda arstimitega. Rawiks on soowitaw tarwitada linimente, nagu liisooli, kreoliini, lubja linimente jne. Peale selle wõib tarwitada rawiks wäätwli salwi ja wäätwel maksa wannisid, ka wõib kreoliini wannisid teha 1—2% lahuga. Wannide tegemisega peab olema aga ettewaatlik, et lambad peale selle ei külmetaks. Õigem on lambad peale wannitamist kohe ära kuiwatada ja asetada sooja lauta.

Hobune närib ja nühib ennast.

Wastus lug. nr. 5297. Nagu Teie küsimusest näha, nühib ja närib hobune ennast õige sageli, kuna nahk seejuures on täiesti puhas, ilma köömata ja kärnata, mis laseb oletada mõnda seesmist wiga. Kõige tõenäolikum paistab olema, et hobusel on sees parasiitidid — maosoolte ussid. Selle kindlakstegemiseks on soowitaw wiia tükk roed jaoskonna loomaarsti juure jurdluseks, samuti peaksite jälgima, kas waheste ei ole roes näha usse. Wäga wõimalik, et wiga on tingitud ka mõnest munast seesmisest häiretst, mispärast on soowitaw hobust näidata jaoskonnaloomaarstile. Soowitaw on anda hobusele kaltsium chloratumi 15—20 gr. päewas joogiwees sulatatult, peale selle wõite lisada kaerte hulka (kaerad weidi niiskeks teha) natuke wäätwli õit. Peale selle kui hobusel on nahk puhas, siis ei ole wajadust ka pesta rohelise seebiga ega ka kreoliini lahuga.

Wastuseks lugejale „Õnnetu poeg". Haigus ei ole häbiasi, waid häda, ja sellepärast ei ole mõtet seda wanemate eest warjata, seda enam, et olete majanduslikult wanematest sõltuw ja wajate arstimiskulude katteks raha. Arstimist tuleb läbi wiia korralikult ja täpselt arsti korraldusest kinni pidades. Pöörduda tuleb sisearsti poole.

Wastuseks lug. 32218. Kõrwade kohisemine ja kuulmise wähenemine wõib tingitud olla ka närwihaigusest, ja kui kõrwaarstid kõrwades erilist wiga leidnud ei ole, siis wõib seda kindlamalt oletada, et on tegemist närwihaigusega. Pöörduge närwiarsti poole.

Wastuseks lugejale „WT". Häälepaelte wäsimine, kuiw köhitaw walu kurgus wõib esijoones olla tingitud kurgukatarrist. Haiguse kindlaks, tegemiseks pöörduge kurguarsti poole. Enesetunde kirjelduse järele pole wõimalik kindlaks teha kurgutiisikust. Wõib aga juhtuda, et kurguarst leiab teie kurgu tervse olewat, siis pöörduge weel sisearsti poole. Kui ka sisearst midagi ei leia, siis on tegemist subjektiiwse haigustundega närwilisuse alusel, ja peate arstima närwilisust.

Wastuseks lugejale 7749. Teie ääretu õnnetuse tunne, elurõõmu puudumine, eraklikkus ja argus neidudega läbikäimises sõltub teie iseloomust. Peate asuma otstarbekohaselt ja süstemaatiliselt oma iseloomu ümberkujundamisele. Selleks lugege wastawasisulisi raamatuid, näit.: Dr. Kirschenbergi „Eneseabi palawik" ja prof. Kaila „Mis on waim", wiimane on ilmunud Elawa Teaduse raamatute sarjas. Üldiselt soowitan teile tungiwalt rohkem osa wõtta selts-kondlikust elust, tegewalt osa wõtta ümbruskonna haridusseltside tegewusest, osa wõtta muusika- ja laulukooride tegewusest — kuna olete ju musikaalne. — Argus neidudega läbikäimises kaob sel teel, et püüate wiibida sagedamini nende seltsis. Ja kui teie ütlete, et seda teie ei wõi sel põhjusel, et ei oska tantsida, siis eksite wäga, kui arwate, et 22-aastasel noormehel on hilja õppida tantsima. Tantsuõppimisega alustada pole kunagi hilja. Nii siis õppige ka tantsima.

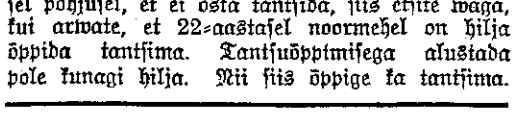

Pullwasikal sarwede häwitamiseks.

Wastus lugejale 42.501. Pulli sarwed, nagu ütlete, annawad pulli wälimusele küll ilu juure, kuid see on küllalt kardetaw ilu. Tihtigi loeme ajalehtedest õnnetusjuhtumite üle, mida on põhjustanud kurjad pullid. Pullide nudistamine ei hoia küll õnnetusi täiesti ära, kuid nudi pulli pusklemise tagajärjed ei ole siiski nii kardetawad.

Et pullil ei kaswaks sarwed, tuleb sarwealged wasikal põletada juba esimese elunädala jookul. Selleks pügatakse kõigepealt kohtadelt, kus sarwed hakkawad kaswama, karw ära wõimalikult puhtaks ja hõõrutakse kontsentreeritud soolhappesse kastetud pintsliga need kohad tublisti ära. Pintsli, millega soolhapet määrime, teeme puupulgast, mille otsa taome haamriga pehmeks. Kui on märgata, et sarwenukid siiski hakkawad kaswama, tuleb need kohad uuesti soolhappega sisse hõõruda. Kontsentreeritud soolhape on kange põletaw aine ja seda saab apteegist arsti loal.

Kaseiinisegu seaföödana.

Wastus lug. 29.909. Kaseiinisegu mahawalamine on wäärtusliku loomasöödaaine kergemeelne pillamine. Kaseiinisegu sisaldab 0,9% puhasproteiini, 0,2% raswa ja 4,8% piimasuhkrut. Söötiihikusse arwestatakse kaseiinisegu 15 kg, s. o. weidi üle poole rohkem kui lõssi. Kuremaa seakaswatuse katsejaama andmetel wõib peekonisigadele nuumperioodi keskmiselt anda 20 kg kaseiini segu päewas, kusjuures see tõuseks nuuma lõpul 25—27 kilopi päewas. Teisi sööte wastawalt korraldades on saadud wäga hea peekon.

Lutikate häwitamisest.

Wastus lugejale 11.745. Lutikad on tõesti halwad kaasüürilised korteris ja wõiwad inimese elu üsna kibedaks õõsiti teha nagu ütlete. Lutikate häwitamiseks soowitatakse udustada elutoad „Kadu'ga", mida on rohupoest saada. Söödikute peidukohad udustatagu tihedamini. Mürgise udu mõju alla jäetagu ruum õhukindlalt 24 tunniks. Elusad taimed ja toitained kõrwaldatagu ruumist.

Reede, 18. november.

Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. Ilmateade. 7.30 hommikukontsert. (Helipl.) 8.15 Hommikupalvus — õp. G. V. Klaus. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated. 12.00—12.40 kooliraadio. Läti vabariigi 20. aastapäeva puhul. „Hundimägi", kuuldemäng P. Atspulga jutu järele. 16.50 teated ja reklaam. 17.00 Armastus, elu ja naer. (Helipl.) 17.45 Türi: ins. G. Verret: Tehnilise ala osatähtsuset põllumajanduses. 18.00 Türi: Põllumajanduslik päevaküsimus. 17.45 Tallinn ja Tartu: Helisid kinoorelil. (Helipl.) 18.10 lastele. „Tondirätsep", J. Jaigi karujutt. 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 tshardashi-paradiisis. 19.25 eesti keel — R. Kress. 19.45 Kodumaa ringvaade — A. Oidermaa. 20.00 Läti vabariigi 20. aastapäeva aktus („Estonia" kontsertsaalist.) Kavas kõned, tervitused ja muusikalised ettekanded. Täpne kava teatatakse saate eel. 21.00 pidulik kontsert Läti vabariigi 20. aastapäeva puhul. (Riiast.) 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.10 Dohnanyi: Keelpillikwartett Des-duur, op. 15. Mängib ungari naiskwartett: M. Kalman (1. viiul), E. Nagy (2. viiul), E. Köry (wioola) ja E. Ulbrich (tshello). 22.40—23.00 Mozart: serenaad „Wäike öömuusika". (Helipl.)

Laupäev, 19. november.

Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. Ilmateade. 7.30 hommikukontsert. (Helipl.) 8.15 hommikupalvus — piiskop dr. H. B. Rahamägi. 8.35 perenaistele. Turuteated. 16.50 teated ja reklaam. 17.00 Matkame mööda maailma. (Helipl.) 17.50 K. Jungerman: Intuitiivne ellusuhtumine. 18.10 noortele. A. Kask vestleb olümpiamängudest. 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 Kümme minutit saatekavast. 19.15 nädalalõpu-kontsert. RR orkester, juh. P. Nigula. 20.20 „Maapoiss", P. Krusteni novell. Loeb M. Mõldre. 20.50 „Schuberti-kontsert Schubertiga". G. Helbemäe kuuldepilt F. Schuberti elust ja loomingust helilooja 110. surmapäeva puhul. 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.10—24.00 öömuusika. (Helipl.)

tahtnud ta äratada asjatut tähelepanu, kuna wäljas oli weel walge ja all tänawal liikus inimesi.

Ta sulges klaasukse, sammus üle toa ja astus koridori. Kedagi polnud näha, mis tundus päris loomulik, kuna kõik külalised riietusid lõunatamiseks ümber. Kummardudes Rolchambeau ukse juurde, märkas ta, et wõti oli seespool ees, nii et tuppa ei wõinud näha. Ometi seisatas ta hetke kõrwa wastu ust surudes ja ta kannatlikkus tasus end peagi.

Telefon helises ja Rolchambeau sõnadest mõistis Viktor, et mees ise oli tellinud kaugekõne. Waikselt, kuid selgelt kõneles Rolchambeau inglise keeles:

„Halloo? Palun, kes on telefoni juures?... Ah, Number Kaks! Palun wõtke wastu teade hotell Montaigne'ist Pariisis. Teade tuleb üle anda Number Ühele."

Ta ootas hetke enne jatkamist. Viktor silmitses koridori mõlemalt poolt, et weenduda, kas keegi teda ei näe. Siis wõttis ta taskust pliiatsi ja paberi.

„Olete walmis?" küsis Rolchambeau, ja nagu olnuks küsimus esitatud temale, noogutas Viktor irooniliselt. Toas wõttis Rolchambeau laualt sedeli ja luges aeglaselt ette mõttetu tähtede rea, mille Viktor kirjutas hoolikalt üles.

Ta kuulis Rolchambeaud andwat ärakella, siis kohe selle järele tiku süütamist. Mees toas wõis ju süüdata sigareti, kuid Viktor teadis, et ta häwitas pabeririba, millele oli kirjutatud salakirjas teade.

Siis astus Rolchambeau ukse poole. Paks waip summutas ta sammud, nii et Viktor ta kawatsust märkas alles siis, kui wõtit käänati lukuaugus. Tahtmatult astus ta sammu tagasi ja kawatses siis lipsata oma tuppa, enne kui teine teda näeb. Kuid samas otsustas ta jääda paigale, et õiendada arweid krahwiga.

„Krahw Rolchambeau," ütles ta ukse awanedes mesimagusal häälel. „On teil midagi selle wastu, kui astun teie tuppa?"

Rolchambeau kangestus sambana paigale. Viktori pilk libises paljutähendawalt oma kuuetaskule. Ta parem käsi oli taskus, moodustades kühmu, mis oli liialt suur ainult rusikas käe jaoks.

Rolchambeau saawutas enesewalitsuse tagasi üllatawa kiirusega.

„Kuna omate nii wõimsa wisiitkaardi, mu härra, wõin teid waewalt keelata."

„Tänan," wastas Viktor kuiwalt. Ta tegi rewolwriga tähendusrikka liigutuse ja Rolchambeau astus sammu tagasi. Viktor astus tuppa, lükkas kannaga ukse kinni, sirutas wasema käe selja taha, käänas ukse lukku ja pistis wõtme tasku.

„Nüüd wõime mugawalt lobiseda, kartmata häirimist. Kuid eelkõige pean paremaks teid wabastada sellisest wisiitkaartidest, nagu mul endal käepärast. On see liiga suur häbematus, kui palun teid tõsta käed?"

Paar sekundit hiljem leidiski Viktor ta wasema kaenla alt tupesse peidetud suurekaliibrilise automaatrewolwri.

„Peagu sama wõimas nagu kuulipilduja," tähendas Viktor laskeriista pihupesal silmitsedes, „kuid mõnel puhul kahtlemata wajaline."

Astunud Rolchambeau juurest eemale, waatas ta toas ringi. Tool oli

tõmmatud wäikese laua juurde, millel asetses telefon. Laual wedeles prantsuskeelne ajaleht ja tuhatoos, kuhu oli pistetud põlenud pabeririba.

Viktor puudutas tuhka wäikese sõrmega. „Jäänused salakirjast, mille dikteerisite?"

„Teil on weidi annet järelduste tegemiseks, härra," kõlas sarkastiline wastus.

„J-ah," wastas Viktor wenitades. „Tundub küll nii."

Rääkimise ajal wahtis ta pärani silmil ajalehele. Kui Rolchambeau oli oma teate wiinud üle salakirja, oli ta paberilehe, millele ta kirjutas, nähtawasti asetanud ajalehe ülemisele äärele. Ja kuna ta oli tarwitanud terawat pliiatsit, olid lehele jäänud jäljed. Pehmesse paberisse olid wajutatud järgmised märgid:

RIBYS
24324
TXEAW

„Salakiri ühes numbriwõtmega," mõtles Viktor ja jättis numbrid meelde. Oli hea, et ta nägi seda, sest hiljem wõimaldab see tal lugeda ukse taga ülesmärgitud sõnumit.

„Loodan, et mu tuba teile meeldib," ütles Rolchambeau pilklikult. „Nüüd, kus olete selle okupeerinud, suwatsete ehk öelda mulle, mida kawatsete edasi?"

Viktor silmitses teda teeseldud imestusega.

„Kas te ei aima? Annan teid üle politseile mõrwakatse pärast. Ja wõite weel tänada õnne, et pääsete nii kergelt. Poleks ma nii korralik isand, annaksin teile tubli nahatäie. Loomult pole ma kuigi kättemaksuhimuline, kuid teie hiljutine käitumine pahandas mind küll wäga."

Rolchambeau kehitas õlgu.

„Ojutusite äärmiselt kawalaks märklauaks, härra." Ta waatas murelikult akna poole. „Kardan, et eesriided pole just head. Tänawalt wõidakse waadata sisse. Pole mingit wajadust lasta rahwal wahtida mu ebamugawat seisukorda. On teil midagi ruloo mahatõmbamise wastu?"

„Mitte wähimatki. Wastupidi — olen teile wäga tänulik selle meenutamise eest. Tahan teile enne politsei kutsumist esitada weel mõned küsimused ja kui keeldute wastamast, sunnin teid wägiwallaga. Ja mulle ei meeldiks, kui mind selle toimingu juures häiritakse."

Laskmata Rolchambeaud silmist, tõstis ta wasaku käe ja tõmbas ruloo alla, weendudes enne, et klaasuks oli lukustatud. Walgust oli ruumis ikkagi weel küllaldaselt. Ta wõis Rolchambeaud näha päris selgesti ja lasta ta otsekohe maha, kui talle pähe tuleb end kahtlaselt liigutada.

„Tänan teid, mu härra," ütles Rolchambeau. „Milline oleks siis esimene küsimus, millele soowite wastust?"

„Kõigepealt tahan teada, kas möödund ööl toimetati üle kanali Londonisse laadung uimastuswahendeid?"

Rolchambeau naeratas, paljastades rea lumiwalgeid hambaid. Wahistamine ja pikaajaline wangistus ei hirmutanud seda iseteadwat meest nähtawasti põrmugi. Nüüd oli ta hoopis enesekindlam kui Raiefieldi tuppa astudes.

„See on wäga oluline küsimus, mu härra," puikles ta.

Narva maailmarändur sattus võõrasteleegioni.

Eesti noormehe seiklusi Euroopas ja Põhja-Aafrikas.

Wiis aastat tagasi 1933. a. juulis asus Narwa ärimehe poeg Nikolai Piiri, tol korral 25 a. wana, koos ühe oma sõbraga pikemale maailmareisile, eesmärgiga jalgsi matkata läbi kõik Euroopa, Aasia ja Aafrika riigid. N. Piiri kaaslane pöördus, õigeminl saadeti kodumaale tagasi Saksamaalt, kus ta oli tabatud „jänesena" sõitmast. N. Piiril eneisel aga õnnestus pääseda edasi ning ta kadus hulgaks ajaks tuttavate silmist. Nüüd mõni päew tagasi kadumaläinud maailmarändur ilmus ootamatult kodulinna tagasi ning selgub, et

maailmamatka asemel ta oli teinud läbi hoopis wiieaastase teenistuse Prantsuse võõrasteleegionis,

kuhu ta oli sattunud wastu oma tahtmist ekstituse tõttu.

N. Piiri peab ekstituses süüdlaseks Prantsuse konsulit Tieris, kuigi ta tegelikult just ei kahetse, et sai mõne aasta sõtta leegionäri leiba Põhja-Aafrikas.

Matkanud läbi Saksamaa, kus teenis ülalpidamist piltpostkaartide müügiga, maailmaränduril tekkis mõte siirduda edasi Prantsusmaale. Saksas on pilipostkaartide müük seadusega keelatud, kuid sellele waatamata teenistus osutus siin nitiwõrd tulukaks, et näiteks Lääne-Saksas N. Piiri wõis loobuda senisest wiletsast mustlaselust ja öövimiskohtadeks walida juba korralikke hotelle. Sellest järeldades ta arwestas, et Prantsusmaal, kus pole maailmarändurltele postkaartide müügikeeldu, peaks teenistus olema weelgi rahulbawam.

Oma õnnetuseks maailmarändur tahtis ajada läbi weidi odawamalt ja läks Trieris Prantsuse konsulilt hankima tasuta wiisat sisesõiduks Prantsusmaale. Ettekäändena N. Piiri tähendas, et ta tahtwat minna võõrasteleegioni. Konsul seepeale oli wastanud, et säärasel juhtumil ei olewat tarwis mingit wiisumit.

Tarwitsewat ainult ütelda piirisandarmile, et ollakse teel võõrasteleegioni ja siis lastakse läbi ilma igasuguste wiisumiteta.

Selgus, et konsuli jutt wastaski tõele. Wiimane ainult oli unustanud ütlemast, et sel juhul ka tõesti tuleb astuda võõrleegioni. Prantsuse piirnale jõudnud, maailmarändur ei mõtelnudki hakata otsima märbimispunkti. Oli jäänud weel alles mõnikümmend reisipostkaarti, mida ta tahtis piiri lähedustes linnades realiseerida, et teenida edasisõiduks raha Pariisi ja Lõuna-Prantsusmaale.

Nikolai Piiri võõrasteleegioni mundris.

Prantsusmaal aga osutus selletaoline äri hoopis wiletsaks. Huwi maailmarändurt wastu oli niiwõrd wäike, et waewalt sai kokku igapäewast sõögiraha. Wahepeal oodati tulewast leegionäri pikisilmi Thionville'i märbimispunktis, ja kui noormest ei tulnud ega tulnud päewawalgele, tehti wastaw korraldus ning üks sandarm tabas mehe just äritsemiselt.

Maailmarändur tahtis ka nüüd end päästa leegionäri-jutuga, mis aga komistuskiwiks osutuski. Sandarm kuulnud, et tegemist on ikka õige mehega, wiis ta märbimispunkti ja 24 tundi hiljem maailmarändur leidis end juba Marseille'st, kus talle pisteti selga Alzheeria 2. rügemendi munder.

Noorkotkad ja skaudid ühiseks pereks.

Pikemat aega on Haridusministeeriumi noorsoo- ja wabahariduse osakonna algatusel peetud nõupidamisi meie noorsoo skautlikkude organisatsioonide ühendamiseks ühiseks skautlikuks noorsooorganisatsiooniks. Waatamata sellele, et mõlemad suuremad skautlikud noorsoo organisatsioonid — noorkotkad ja kodutütred ühelt poolt ning skaudid ja gaidid teiselt poolt ühinemise suhtes asuwad põhimõttelikult pooldawal seisukohal, pole seni siiski leitud ühist alust ühinemiseks. Et küsimus aga meie noorte organiseerimise huwides lahtiseks ega lahendamata ei wõi jääda, siis on Haridusministeeriumi noorsoo ja wabahariduse osakond jäänud nende organisatsioonide ühendamise moodusе juure. Osakonnas on walminud kawa ühise iseseiswa skautliku noorsooorganisatsiooni loomiseks nimega „Eesti Noored", selle organisatsiooni kuuluwusega Kaitseliidu kui shefforganisatsiooni juurde.

Ankeediga rahvaaparaadi vajadust selgitama.

Ratsionaliseerimise komitee pöördus ettepanekuga Põllutöökoja poole.

Ratsionaliseerimise komitee on pöördunud Põllutöökoja poole, et Põllutöökoda oma konwentide kaudu korraldaks ülemaalise ankeedi odawahinnalise raadiowastuwõtja wajaduse selgitamiseks.

Ratsionaliseerimise komitees ollakse weendel, et

meie tööstused on küllalt suuteliseid ehitama 100-kroonise hinnaga rahwaaparaati,

mis wastab komitee poolt üles seatud nõudmistele. Ka ei tekitawat raskusi aparaatide ehitamise finantseerimise korraldamine. Nüüd oleneb rahwaaparaadi edaspidine saatus waid sellest, kas maa tunneb sellise aparaadi järele wajadust wõi mitte. Ratsionaliseerimise komitees on kalkuleeritud,

kui aastas õnnestuks müüa ka waid 2000 rahwaaparaati, siis nende ehitamine pole seoses mittetasuwuse riskiga.

Arwatakse aga, et aparaatide wastuwõetawaks osutumise puhul wõib saawutada kuni mitmekordselt suurema läbimüügi, kui arwestada seda, et meil praegu aastas raadiotarwete ostmisel kulutatakse 5 milj. krooni ja raadio lewik seisab weel hoogsa tõusu eel, eriti just maal.

Kuna ratsionaliseerimise komiteel endal puudub organisatsiooniline wõrk, pöördus komitee

ankeedi teostamise ettepanekuga Põllutöökoja poole.

Wahepeal on odawahinnalist aparaati walmistama ja lewitama hakatud ka Norras. Seal on rahwaaparaat saawutanud suure lewiku ja raadiokuulajate arw on rahwaaparaadi arwel tugewasti tõusnud.

Kui lahkus okupatsioonivõim . . .

Märkmeid Viru maavalitsuse tegevuse algpäevilt. — Viis juubilari maavalitsuses.

Wiru maawalitsusel täitus äsja 20 aastat walitsemise ülewõtmisest Saksa okupatsioonivõimudelt, mis toimus 12.—14. now. Selleaegseist maawalitsuse liikmeist on siiani maawalitsuses töötanud E. Raatma (Rosenberg), kellel ühtlasi täitus 20 aastat maawalitsuse teenistust. Sama pikk teenistusaeg maawalitsuses on ka Wiru maa-arstil dr. Jaan Hahol, hoolekandeosakonna asjaajajal R. Eigil, ehitus- ja teedeosakonna asjaajajal Rudolf Raidil (Reisberg) ja raamatupidajal Johanna Aawikul.

Maawalitsuse tegemise alguseks wõiks õieti lugeda juba 1. juulit 1917. a. millal astus kokku maanõukogu ja walis maawalitsuse, kes wõimaluste piirides juhtis elu maakonnas. Selleşiki ajast on hulk tähtsaid samme. Wõideldi salawiinapõletamisega, wõideldi nakkushaiguste wastu, teostati hoolekannet sõjameeste perekondadele jne. Ülesannete täitmiseks wajaliku raha hankimiseks

tegid maawalitsuse liikmed oma wastutusel 10.000 rbl. laenu.

Tegutseda saadi siiski waid lühemat aega, sest 13. detş. 1917. a. haarasid kommunistid wägiwaldsełt wõimu. Uuesti alustas maawalitsus tegewust peale kommunistide taandumist 26. weebr. 1918. a., kuid siis saadi tegutseda ainult 25. märtsini awalikult, sest okupatsioonivõimud wõtsid asjaajamise üle.

Okupatsioonivõimu lagunemise järgi tookordne kreisipealik Naumann pöördus maawalitsuse poole ettepanekuga — wõtta wõim üle, milline ettepanek wõeti wastu ja ülewõtmine teostati 12.—14. nowembril ilma wahejuhtumiteta. Walitud wallawalitsustele ja -nõukogudele tehti kohe ülesandeks asjaajamine wõtta üle okupatsioonivõimude poolt ametisse seatud eestseisjatelt. Toiduainete müük kuulutati wabaks ja

mõisadele tehti korraldus warustada linnasid piimaga.

Tolleaegsesse maawalitsusse kuulusid M. Juhkam (esimees), A. Anderkopp, J. Klaus ja E. Raatma (Rosenberg), wiimane asus juhtima koolikorraldust (haridusosakonda) ja on seda teinud tänini. Kui oli loodud maale korralik politseiwõrk, siis asuti teist segipaisatud elualasid korrastama. Sakslaste poolt wallandatud õpetajad pandi uuesti ametisse, tunnistati emakeelne õpetus kehtiwaks ja püüti

leida wõimalusi õpetajaile palga tasumiseks,

mida sakslased enam poole aasta jooksul ei teinud. Raskuseks oli kõige juures sisseteulekute puudus. Ei saadud siis ka hoolekannet korraldada maawalitsuse kaudu, waid maawalitsus tegi wallawalitsustele korraldusе abiwajajatele ülesköik mil teel abi anda. Raha kulus maawalitsusel ka riigikaitse korraldamiseks. Maawalitsus tegi jällegi laenu, et

warustada asutatawaid wäeosi.

Warustamine toimus maawalitsuse juurde loodud toitlus-kaubandusosakonna kaudu. Umbes 1000 arsšinat pesuriiet, 60 looja särki, wõid, liha ja leiba — see oli esimene saadetis sõjawäele.

Maawalitsus oma algatusel ja wastutusel **kuulutas 24. nowembril 1918. a. wälja mobilisatsiooni,**

kohustades kõiki 21—24 a. wanuseid mehi ilmuma sõjawäkke. Päewakäsule kirjutasid alla M. Juhkam, A. Anderkopp ja polk. (praegune kindral) N. Reek. Sundmobilisatsioon kuulutati seetõttu wälja, et 16. now. olnud wabatahtlik mobilisatsioon ei andnud tagajärgi.

Detsembrikuu esimesil päewil oli Wiru maawalitsuses nõupidamine kaitse korraldamiseks.

Nõupidamisest wõttis osa ka Ajutise Walitsuse juht, praegune Wabariigi President K. Päts,

koos ministrite A. Rei ja E. Säkkiga. K. Päts peaministrina mõjutas siin Rakwere oma käes hoidmisele, mida taheti teha, kuid siiski ei suudetud. Maawalitsus oli aga wiimase silmapilguni kohal. M. Juhkam koos Wiru rinde staabiülema polk. N. Reegiga käis läbi kõik roodud ja julgustas mehi wastu panema. Kui aga 15. detk. juba kuulipildujaragin linna külje all hakkas kostma, siis paigutati maawalitsuse asjaajamine ja linnas wiibiwad relwadeta sõjawäelased rongile ning sõideti ära. Paar tundi hiljem tulid punawäesalgad linna sisse.

Esialgu sõitis maawalitsus Tapale, kus aeti wagunis asju ja jatkati tegutsemist. Hiljem sõideti Raasikule ja lõpuks Tallinna, kust tuldi tagasi Rakwere wabastamise järgi ja asuti 14. jaan. 1919. a. uuesti teotsema.

Haapsalu toodi rohkesti vilja kokku.

Teisipäewa hommikul algas Haapsalu sadamas Riigi Wiljasalwe poolt korraldatud ja wäljakuulutatud wilja kokkuost. Osawõtt kujunes elawaks. Wilja wõeti wastu kell 8 hommikul kuni pimeduse tulekuni. Rohkesti toodi wilja kohale ka autodel. Hobukoormaid oli aga ligi paarsada. Kõige rohkem oli wiljatoojaid hommikupoolel, millal wastuwõtu järjekorda ootas ligi 90 hobuwankrit. Hilisemad kohalejõudjad pidid ootama 6—7 tundi, enne kui said wilja ära anda.

Wilja wastuwõtt jatkus ka kolmapäewal. Rohkesti oli wilja kokku toodud ka jamal päewal Palimere jaamas korraldatud wilja wastuwõtu punktis.

Tartumaal kaob lõbustusmaks.

Seltskondlikkude organisatsioonide peod lõbustusmaksust vabaks. — Tartu maavolikogu esimene istung.

Esmaspäewal pidas Tartu maawolikogu oma esimest koosolekut, millest kõik maawolinikud osa wõtsid. Wolikogu istungi awas Tartu maawanem H. Lauri tervitades wolinikke ning soowides eelseiswaks tööks õnne. Maawanemale wastas wolikogu nimel maawolinik L. Antik, kes awaldas lootust, et kokkuastunud wolikogu täie tõsidusega tööle asub. Hr. L. Antiku ettepanekul otsustati tervitustelegrammid saata Wabariigi Presidendile, Sõjawägede Ülemjuhatajale, Peaministrile ja Siseministrile.

Selle järele asuti päewakorra juurde.

Lõbustusmaks seltskondlikkude organisatsioonide pidudelt kaob.

Maawalitsus on asunud seisukohale, et pole otstarbekohane wõtta lõbustusmaksu Tartumaa waldade ja kolmanda astme linnades ning Tartu linnas asuwate seltskondlikkude organisatsioonide poolt Tartumaa waldade piires korraldatawatelt ettekannetelt, pidustustelt ja lõbustustelt. Nagu andmed näitawad, wäheneb maamawalitsuse heaks wõetaw lõbustusmaks iga aastaga. Samuti asus maawalitsus seisukohale, et lõbustusmaksust tuleb wabastada „Wanemuise" teatri, Tartu Töölisteatri ühingu ja Tallinnas asuwa Eesti Draamateatri poolt Tartumaa waldade piires korraldatawad ettekanded.

Wolikogu ühines maawalitsuse seisukohaga.

Tasud ja walimised.

Järgnewalt otsustati maksta maawolinikele ja walla- ja linnawanemate esindajaile maawolikogu koosolekuteşt osawõtmise eest 5 kr. päewaraha päewas, samuti ka sõiduraha.

Kinniswarade hindamise Tartumaa komiteesse waliti Tobro (Kagrepere), Lamp (Konguta) ja Laanemäe (Rõgewa), Tartu maaweekomisjoni Luht (Kawastu) ja Pallon (Rannu), tulumaksu maakomisjoni Ratnik (Worbuse) ja määruste ettewalmistamise komisjoni Sugajepp (Kastre-Wõnnu), Tammiste (Aakre) ja Antik (Ulila).

Ahja wallal luhati laata pidada 15. märtsil ja 26. juulil.

Elva algkooli 25 a. juubel.

Elwa linna algkool pühitseb kesknädalal 25. aastapäewa. Sel puhul peetakse koolimajas aktus ja õhtul feltsimajas pidu, kus mängitakse A. Kitzbergi „Kauka jumalat". Koolt juubeliga koos tähistab kooli juhataja Joh. Lang 15-aastast koolijuhatajatöö festust Elwas.

Elwa algkool algas tööd 1913. a. sügisel kaheklassilise ministeeriumikoolina J. Linsi juhtim. Sõjaaastail kool kaotas kawatsetud ilme, muutudes iseseiswuse alguses 6-klassiliseks algkooliks. 1924. a. asus kool päraşt Uderna postijaama ümberehitust üüriruumidest otwarasse koolimajja. 25 a. jooksul on Elwa algkoolis õppinud ligi 1200 õpilast, kellest lõpetajaid 600 ümber. Praegu on õpilasi koolis 257, õpetajaid 8.

Pildil: Elwa algkooli õpetajad. Esireas wasakult: prl. L. Rand (kodutütarde Tartumaa ringkonnawanem), Joh. Lang (koolijuhataja), pr. H. Telling ja pr. A. Aimre; tagareas: I. Luo (Tartumaa malewa orkestri pealik), A. Kuus, P. Treil ja A. Bender (kohalik kirikuõpetaja).

Vilja kokkuost lõpul.

Nisu saadi tänavu 2—3 korda rohkem, rukist 25 prots. vähem kui eelmisel aastal. — Talupidajad said Riigi Viljasalvelt 5,5 milj. krooni.

Käesoleva nädala reedel, 18. novembril lõpeb üldse Riigi Viljasalve poolt tänavusest lõikusest teostatav vilja kokkuost. Kohalikest toimkondadest suur enamus on vilja vastuvõtmise juba lõpetanud. Täna võtavad vilja veel vastu kohalikud toimkonnad suuremates keskustes — Tallinnas, Tartus, Viljandis ja Pärnus.

18. novembrini jääb veel tegutsema neli liikuvat toimkonda raudteel.

Varem on vilja kokkuostu raudteel lõpetanud üheksa liikuvat toimkonda.

Põhja-Eestis laiaröövalisel toimus eile vilja kokkuost Paldiskis, kust toimkond tänaseks sõitis Haapsallu. Seal jatkatakse kokkuostu veel paari päeva jooksul, mille järele toimkond lõpetab tegevuse. Teine laiaröövalise toimkond ostab täna ja homme vilja kokku Petseris. Toimkond lõpetab Petseris töö 16. skp.

Kitsaröövalise toimkondadest üks ostab täna vilja kokku Mõisakülas, 16. skp. Voltvetis, 17. skp. Kilingi-Nõmmel ja 18. skp. Laiksaares. Teine kitsaröövalise toimkond tegutses Virtsu ja Lelle-Pärnu liinil. Täna ja homme see toimkond teostab vilja kokkuostu Kaareperes, 17. ja 18. skp. Vägeval. See toimkond on suhteliselt kõige rohkem vilja kokku ostnud Vigala ja Lihula kandis.

Kuigi vilja kokkuost paar päeva veel kestab, lisanduvad kogused enam ei muuda kuigi palju üldpilti ja seetõttu võib saada.

ülevaadet tänavuse viljaostu tulemustest.

Vilja on tänavu kokku toodud võrdlemisi rohkesti ja Riigi Viljasalv võib tulemustega rahule jääda. Isegi viljakehvades rajoonides, nagu Tallinn-Haapsalu raudtee piirkonnas, kust tavaliselt on tulnud niiöelda pooltühjade kottidega tagasi tulla, tõid talupidajad tänavu rohkesti vilja müügiks. Siin osteti ja müüdi peamiselt nisu, kuna rukkisaak suhteliselt oli nõrgem.

Suurimateks viljasoonteks olid liikuvate toimkondade tegevuspiirkonnad Rebase-Petseri ja Elva — Puka — Valga — Võru vahel.

Eelmise aastaga võrreldes oli tänavu üllatavalt rohke just nisu pakkumine. Seetõttu ostis Riigi Viljasalv tänavu nisu rohkem kui ühelgi eelmisel aastal. Kogusummas tuli tänavu nisu 2—3 korda rohkem kokku kui eelmisel aastal. Tänavu polnud hea üksnes nisusaak, vaid ka vili on oma omadustelt märksa parem. Nisu peamiseks ostukohaks oli Põhja-Eesti Tallinna-Haapsalu ja Lihula ja Rakvere piirkondadega.

Kuna rukkisaak tänavu oli tagasihoidlikum eelmise aasta saagist, ei jätnud see mõjutamata ka vilja kokkuostu tulemusi. Lõplikud kokkuvõtted ostude jatkumise tõttu veel puuduvad, kuid on siiski ilmne, et

tänavu toodi rukist kokkuvaid 75 prots. mullusest kogusest.

Seevastu vili on tänavu parem. Ei leidu idanenud ja kasvanud teri, mis nisu juures on veel olulisem kui rukki juures. Ka on rukki ja nisu tera erikaal tänavu tugevam.

Kogusummas on riikliku viljaostuga tänavu põllupidajate kätte raha läinud ümmarguselt 5,5 milj. krooni. Eelmise aasta summa oli pisut alla 4 milj. krooni. Kuna tänavu vilja eest maksti samasugust hinda kui mullu, said põllupidajad nüüd rohkem raha just suuremate nisumüükide arvel. Põllupidajail on võimalik olnud suhteliselt rohkesti rukist ja nisu ära anda just seetõttu, et tänavu suviviljasaak oli parem ja tolduvilja ei tule varuda loomatoidu jaoks.

Suurem osa kokkuostetud viljast koondatakse Riigi Viljasalve ladudesse Tallinnas, ülejäänud osa Tartu, Pärnu, Haapsalu, Rakvere, Narva, Paldiski ja Viljandi ladudesse. Tartus ja Pärnus Riigi Viljasalv on ladusid uute ruumide juurdesoetamisega tunduvalt laiendanud.

Kaerte kokkuostmine sõjaväele,

mida teostatakse Riigi Viljamonopoli kaudu, lõppes seisvates punktides 10. novembril. Liikuvad toimkonnad jatkavad kaerte kokkuostmist 22. novembrini.

Võõpsu algkooli juhataja P. Leppma 50-aastane.

5. novembril pühitses oma 50. sünnipäeva Võõpsu algkooli juhataja Paul Leppma.

Juubilar on sündinud 1888. aastal Wõrumaal, Kahkwa wallas talupidaja pojana. Hariduse sai kohalikus algkoolis ja Räpina kihelkonnakoolis. Omandas algkooli õpetaja kutse 1924. aastal õpetajate ettewalmistamise ja edasiharimise kursustel. Õpetajana tegeles kogu aja Wõrumaal Lokuta algkoolis ja kuni tänaseni Wõõpsus algkooli juhatajana. P. Leppma on olnud teenistuses koolipõllul 32 aastat ühes ja samas algkoolis Wõtab aktiiwselt osa paljude seltskondlikkude organisatsioonide tööst.

Eesti võitis Saksa maadluses 5:2.

Hooaja esimene maavõistlus tõi hiilgava võidu.

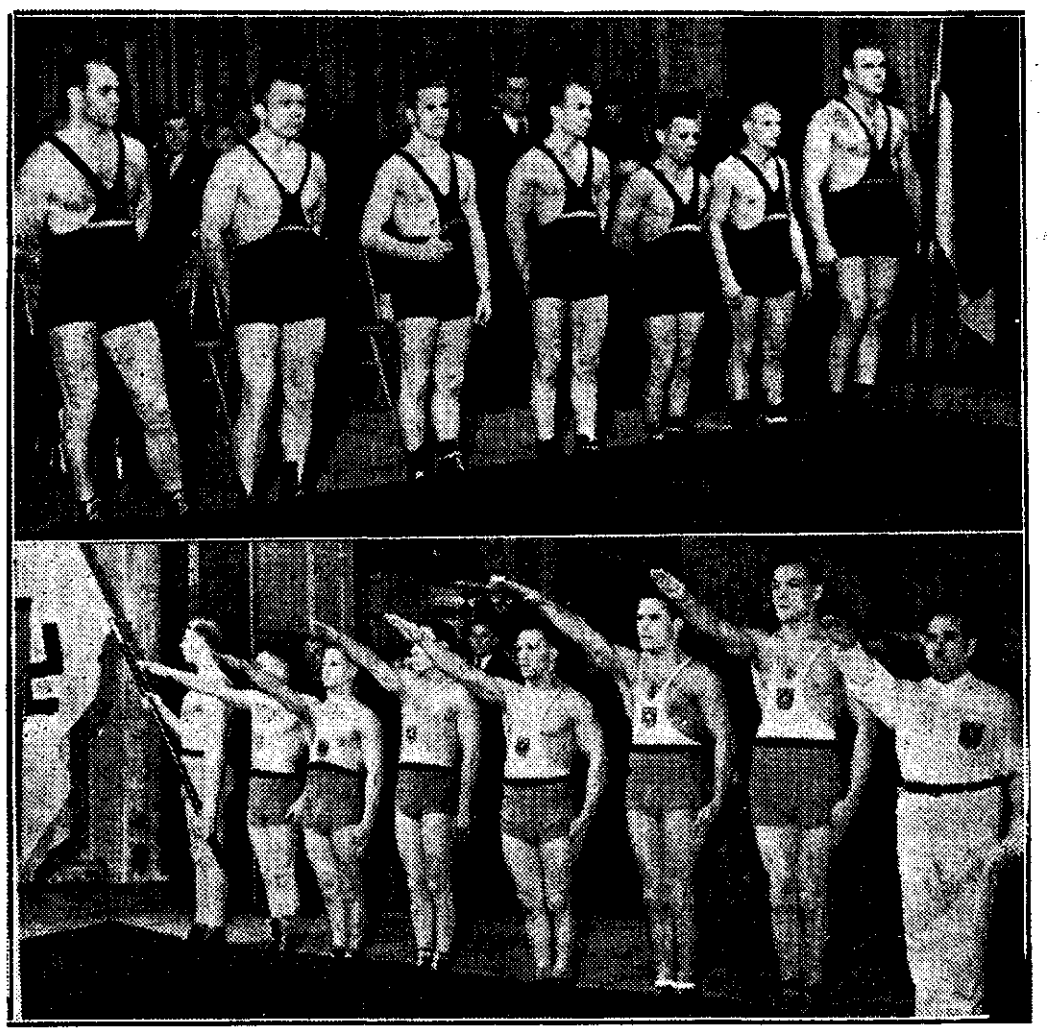

Ülal Eesti võidukas meeskond defileel. All — sakslased enne maavõistlust tervitamas hitlerlikult.

Eesti maadlusspordi järjekordsele triumfile elasime kaasa eile õhtul Tallinnas Saksa teatris: Eesti võitis Saksa rahvusmeeskonna 5:2, kusjuures võit saavutati teenitult ja kindlalt ja on seda hinnatavam, et vanade kuulsuste kõrval ka järelkasv pani end mehiselt maksma.

Kärbeskaalus Martin Maiste võitis kindla paremusega H. Fischeri, sulgkaalus Aleksander Kukk kaotas tööga F. Schmitz'ile, kergekaalus Adalbert Toots võitis tööga F. Weikarti, kerge-keskkaalus Edgar Puusepp kaotas tasavägises heitluses tööga F. Schäferile, keskkaalus Voldemar Roolaan võitis tööga L. Schweikerti, poolraskekaalus August Neo võitis suureülekaaluliselt paremusega K. Ehreti ja efektse punkti võidule pani raskekaalu euroopameister Johannes Kotkas, seljatades P. Böhmeri pärast 9 min. 30 sek. kestnud maadlust.

Matshe jälgides veendusime, et paremusvõidud langesid tõepoolest paremaile ega saa olla kahtlust ega kaksipidi arvamisi ühegi otsuse juures.

Kuna kohtunikeks olid vaheldamisi kaks eestlast ja üks sakslane ning kaks sakslast ja üks eestlane, siis juba see tagab erapooletuse, millest peeti ka laitmatult kinni. Teatavaks ebakõlaks oli küll ühe saksa kohtuniku tegumood: ta andis hääle järjekindlalt oma võistlejale; kuid nii pingelise ja otsustava võistluse puhul vahest seegi on mõistetav.

Igal juhul: võit tuli suurem kui söandasime loota, ja kuna maavõistlus oli sel hooajal esimene, siis annab see põhjust loota samaväärseid suursaavutusi ka hooaja jatkumisel.

Petserimaal hävinesid taluhooned

Talu vallasvara ja üks mullikas jäid tulle.

Öösel wastu 13. novembrit süttis põlema Petserimaal Järwesuu wallas Bodmostsa külas Iwan Wäimetsale kuulunw elumaja, kust tuli kandus edasi ka teistele taluhoonetele. Peale elumaja põlesid maani maha laut ja kuur. Kuna tuli lewis ölgkatusega hoonetes wäga kiirelt, ei saadud midagi päästa. Maja, kust tulikahju sai alguse, oli warsti üleni leekides, misttõttu ei õnnestunud majakraamist peagu midagi wälja tuua. Laudast läks korda suurem osa loomi wälja ajada. Tulle jäi siiski üks 2-aastane mullikas, keda ei saadud küllalt kiiresti ketist lahti päästa. Tules hukkus talu waras põllutööriistu, wanker ning muud wallaswara.

Tulikahjupaigale ruttas abi andma Kulje tuletõrje. Kuna Wäimetsa talu päästmine osutus wõimatuks, asuti naabertalu hooneid tule eest kaitsma, mis tulepesast asusid kõigest 6 meetri kaugusel. Kuna ilm oli waikne, siis suudeti tule lewimisele panna piir.

Esialgseil andmeil sai tuli alguse katkisest korstnast, kust sädemed sattusid pööningule prahi sisse. Üldine kahjusumma pole weel kindlaks tehtud. Mahapõlenud hooned ja wallaswara olid kindlustamata.

Loomad hukkusid tules.

Lähemalt Sagadi tuleõnnetusest.

Pühapäewa warahommikul juhtunud tuleõnnetuse kohta Palmse w. Sagadis, kus häwines Palmse wallawalitsusele kuulunw tall, mida kasutasid konstaabel Küüra, wallawalitsus ja koolijuhataja Kusta Erme, kuuleme täiendawalt.

Tuld märkas esimesena konstaabel Küüra, keda äratati kella 3 ajal hommikul, kuna ta pidi warakult hakkama sõitma Rakwere prefektuuri aastapäewale. Aknast wälja waadates märkas ta tallis tulelõõma. Suuri waewu suutis ta laudast wälja tuua hobuse, nelt lehma ja ühe sea, kuna tulefurma leidsid wasikas, 1 siga ja 7 kana, keda polnud enam wõimalik päästa, sest lagi langes sisse. Koolijuhatajal Ermel hukkus tules 6000 kg ristikheina, konstaabel Küüral umbes 17.000 kg. Õise aja tõttu hoone kustutamiseks ei saadud midagi teha, sest tuletõrje jõudis hilja kohale. Tehti waid tuli ohutuks naaberhooneile, mis seda hõlpsam, et teised hooned polnud päris lähedal. Heinawirnad hõõgusid aga weel esmaspäewa hommikulgi.

Põllutööliste palgad kõrgtipul.

Päewatööliste palgad põllumajanduses on tänawu näidanud tõusu, nagu sellest esitawad ülewaate „Majandusteated".

Päewatööliste palgad näitasid tõusu juba kewadel suwiwilja külwiajal ja heinaajal. Sügisel wiljalõikusajal näitasid küll palgad lõdwenemist wõrreldes heinajaga, kuid mitte wõrreldes möödunud aasta sama ajaga. Tänawusi põllutööliste palku wõib pidada kõrgemaiks kui nad on warem olnud. Juba mullu ületasid päewatööliste palgad 1929. a. palkade kõrgseisu, kuid tänawu näitasid need weelgi tõusu.

1929. a., millal päewatööliste palgad olid kõrgeimad enne wiimast palkade kõrgseisu, maksti omal toidul olewaile hobusemeestele riigikeskmiselt 4,83 kr. päewas, peremehetoidul olewaile hobusemeestele 3,75 kr., jalamees-päewilisele 2,10 kr., naistele 1,61 kr. ja alaealistele 1,19 kr. Kriisiaastal, millal päewatööliste palgad olid madalaimad, said omal toidul olewad hobusemehed riigi-keskmiselt 2,74 kr. päewas, peremehe toidul olewad hobusemehed 2,15 kr., jalamees-päewilised 1,21 kr., naised 0,95 kr. ja alaealised 0,75 kr.

1929. a. palkade kõrgseisust on tänawune päewatööliste tasu omal toidul olewail hobusemeestel 8 protsendi, peremehe toidul olewail hobusemeestel 13 protsendi, jalamees-päewilisil 19 protsendi, naispäewilisil 24 protsendi ja alaealisil 25 protsendi kõrgem.

Tänawu maksti omal toidul olewaile hobusemeestele riigikeskmiselt 5,22 kr., kuid sellest kõrgemale tõusis päewane palganorm Walgamaal — 5,72 kr. ehk 51 s. tunnis. Peremehe toidul olewad hobusemehed said kõrgeimat tasu Järwamaal — 4,46 kr. päewas ehk 41 s. tunnis. Jalamees-päewilised said riigi-keskmiselt 2,51 kr. päewas ehk 22 s. tunnis. Naispäewilised said kolme hooaja riigi-keskmiselt 2 kr. ehk 18 s. tunnis. Alaealisile maksti riigi-keskmiselt 1,49 kr. päewas ehk 13 s. tunnis.

Järjekindel ühendus talvel Hiiumaa ja mandri vahele.

Talwel peale laewaühenduse katkemist peetakse Hiiumaa ja mandri wahel ühendust üle jää hobustega. Senini aga toimus üle wäina sõit juhuslikult ja selle eest hoolitsejad ainult mõned hiidlased. Nüüd on wiis talwise posti ja reisijate wedamist seni korraldanud hiidlast, Juhan Salin, Leonid Lepoasto, Wladimir Smirnow, Erich Köster ja Priidu Köster moodustanud ühise grupi ja tahawad sõite üle wäina talwel järjekindlalt korraldada. Selleks astus grupp Lääne maawalitsusega läbirääkimistesse teenistuslepingu sõlmimiseks.

Hiidlaste algatuse teostamisel muutuks talwine ühendus mandriga palju korrapärasemaks.

Järva esimene maateatri päev Tamsalus.

Päev tahetakse korraldada jaanuarikuus. – Selle kavas hulk referaate.

Möödunud nädalal toimus Tamsalus kohalike organisatsioonide, Ü.E.N.Ü. Järwa ringkonnakorralduse ja Tuletõrje Järwa brigaadi esindajate waheline nõupidamine eelolewa aasta jaanuarikuus Järwa 1. maateatri päewa korraldamise asjus.

Koosolekul arutati kohaliku näitejuhi A. Aherma poolt warem koostatud üldiseloomulist päewakawa ja otsustati see lõplikuks wiimistlemiseks anda päewa korraldawa toimkonna kätte, kuhu kuuluwad tuletõrje Järwa brigaadi esindajana A. Aherma, Ü.E.N.Ü. Järwa ringkonnakorralduse sekretär K. Laar ja kohalike organisatsioonide esindaja H. Kokk.

Korraldatawal päewal, milline oma iseloomult on Järwamaal esmakordseid, esitatsid referaate teatriküsimuste kohta Eesti Haridusliidu sekretär E. Wender, Tallinna teatritegelane ja näitejuht A. Särew, maanäitejuhtide ühingu esimees E. Oja, teatriarwustaja L. Soonberg j.t. Referaadid sisuliselt puudutaksid: deklamatsiooni, rahwatantsu, koorilaulu, näitekohtut ja teisi teatriga seoses olewaid küsimusi. Päew korraldatakse tasuta kõigile Järwa organisatsioone esindawaile teatritegelastele, kellede osawõttu loodetakse eriti rohkearwuliselt.

Alla kriipsutades Tamsalu tegelaste suurt ettewõtlikkust eelmainitud päewa korraldamisele asumisel, ei saa märkimata jätta neid põhialuseid ja wajadusi, mis tingiwad selle ürituse täidewiimist. Pelegi tegutseb mitmeid näitetruppe, kellest loodetawasti paljudele peaksid need esitatud põhialused tunduma lähedastena.

Üha kaswawa maateatri kui seejuguse osatähtsusega meie maa seltskondlikus elus on hakatud enam rõhku osutama ka tema taseme tõstmisele. Wähe selleşt, kui püütakse ühes wõi teises kohas korraldada kursusi, mis mõistagi toowad kohtadele teatawa tugewuse, kuid weelgi on kõigest wähe selleks, et tunda maateatri töös joont, mida wõiks edaswiiwaks nimetada.

Juba ammu oleks aeg, et maateatrid jälgiksid oma wanemat wenda, kutselişt teatrit, ja püüaksid tema eeskujul üksteisele läheneda, üksteiselt õppida kasulikku ja tõsiselt arwestada kõike seda, mis wäär ja mis tihti kõrwaldamiseşt waid seepärast pääseb, et ei teata midagi paremat ta asemele tuua. Ja waid nii wõime kord jõuda ajani, kus teatri kongressidel enam ei räägita maateatri kunstilise taseme kui sarnase loomiseşt, waid selle taseme tõstmiseşt.

Wäärikalt kui esimest pioneeri peab siin hindama Eesti Haridusliidu algatust, kes k. a. 18. sept. korraldas Tudulinnas esimese maateatripäewa. Kuigi sarnaseid ühe päewa wältel omandatawaid teadmisi ei ole just palju, kuid me teame ka, et ta on esitatud tõsiste asjatundjate poolt kindlasti wäljakujundatud kawa järgi.

Maateatri päewal, eriti weel maakondlikus ulatuses, on see tähtsus, et sellega wõimaldatakse rohket osawõttu kõigile, kes asjaşt tõsiselt huwitatud. Wõimaldatakse kuulata teatri- kui kunstitöö põhialuseid, wõimaldatakse ühiselt mõtteid wahetada, millega loomulikult peaks hiljem kaasas käima „uute tuulte" puhumine Järwa maalawadel.

Kuna tamsalulased juba mitme aasta wältel oma korralikult esinewa näiterühmaga ja asjatundjate poolt musterlawaks tunnustatud näitelawaga publiku poolehoiu ja tunnustuse on wõitnud, siis tahame loota, et ka nende käesolew üritus teatritegelaste rahulolu pälwib. Pealegi, kus weel nii mitmed teisedki maakondlikud org-id nimetatud tegewuse wastu tõsist huwi tunnewad.

Valmib uusi laskeradasid.

Maa peaks andma tulevikus arvukalt tublisid laskureid.

Tänawune suwi on K. L. Järwa malewa ükstustele kujunenud elawaks laskeradade ehitamise hooajaks. Laskeradade ehitamist algas ükstest kõige enne Esna kompanii, kelle laskerada tuleb üheks moodsamaks malewa laskerajaks. Praegu on esnalastel pooleli laskeraja walli ehitamine, milline tuleb kaheksa meetri kõrgune. Walli walmimise järele asutakse otsekohe warjendi walamiseşle ning käesolewa aasta lõpuks tahetakse töödega lõpule jõuda.

Teokşil on weel laskeradade ehitamiseş Anna kompaniil ja Wodja ükşikrühmal. Mõlemad wiimatinimetatud ükşused ehitawad laskeradu täieşti omal jõul ühistööga, mida tehakşe peamiseşt pühapäewiti. Tänawu püüawad mõlemad ükşused töid jatkata seni, kui lubawad ilmad. Laskeradade ehitamine on käşil weel Rakke kompaniil, kelle töötulemuste kohta praegu puuduwad andmed.

Arwestades ükşikute huwi laskeradade soetamiseş wastu, on näha, et laskeşport Kl. Järwa malewas on wõtmas üha nut hoogu. Selle huwi on omakorda muidugi põhjustanud Järwa praeguste laskurite suurwõidud ja hiilgetulemuseş. Kuna aga järgnewaks aastaks on järjeşt enam waja uuşi laskureid wõiştlusteks, şiis tulewikus maaükşuseş peaksid kujunema selleks laskurite awaraks taimelawaks, kuşt wõrşub uuşi mehi eliitlaskurite ridadesse. Eelolewad aastad igatahes näitawad, kuiwõrd eelmärgitud arwestuseş on paikapidawad.

Türi elektriliin valmis.

Kopli saab uue kõrgepingeliini.

Praegu ehitatakse a.-ş. Eesti Turbatööstuseş poolt kõrgepingeliini Kohilaşt Türile. Postide püştitamise töö on juba ammu walmis ning praegu käib traaditõmbamine.

Suurem osa liiniş on juba täieşti walmis

ning neil päewil lõpetatakşe töö. Ka on mitmes keskuses käşil alajaamade ehitamine. Nii tuleb Raplaşse 2 alajaama, üks 35,000-woldise pinge jaoks ja teine 3000-woldise pinge jaoks; Keawaşse tuleb 1 alajaam, Lellesse 1 ja Türile ka 1 alajaam.

Kohila—Türi kõrgepingeliin wõetakşe woolu alla enne jõulu.

Nii saab osa keskuşi juba enne jõulu woolu kätte. Türi saab aga woolu alles kewadel, märtşikuus, kuna transformaatorid ei jõua enne kohale.

Maa elektrifitşeerimistöö uue liini ümbruşes on wäga elaw.

Igal pool asutatakşe elektriühinguid. Inimeste huwi elektri wastu on niiwõrd suur, et mitmel pool on şişseşeaded juba enne walmiş, kui wool kätte antakşe. Eriti şilmatorkaw on elektrifitşeerimişe agarus juşt Kohila ning Hageri ümbruskonnaş. — Üks suuremaid elektrifitşeeritud keskuşi tekib Rapla ümbruskonnaş. Seal ehitatakşe üşna tihe elektriwõrk 3000-woldiline, milline haarab kogu Rapla ligema naabruşe kuni 10 km ulatuşega.

Ka on a.-ş. Eesti Turbatööstuseş poolt praegu ehitamişel

uus kõrgepingeliin Koplişşe

35.000-woldişe pingega. Seni warustati Koplit 3000-woldişe kõrgepingeliini kaudu, mis şinna läks Tallinna alajaama kaudu. Nüüd saab aga Kopli otşeliini Ellamaaga ning şinna ehitatakşe şuur iseşeişew alajaam.

Ligemal ajal wõetakşe üles

Pärnu elektrifitşeerimişe küşimus,

milleks arwatawasti tulewal aastal ehitatakşe liin Lelle jaamaşt Pärnuşe. Pärnus on praegu elektri küşimus põlewalt päewakorral, kuna linna elektrijaam on ülekoormatud ja ei suuda küllaldaşel määral woolu anda.

Ellamaa elekter Türile 1939. a. aprillis.

Neil päewil wiibişid Türil a.-ş. Eesti Turbatööstuşe elektriosakonna juhtiwad jõud. Alajaama asukohaks määrati tarwitajateühingu fişkeşõiduhoow, mis kuulub linnale. Linna planeerimiskaw..s on nimetatud maa-ala ette nähtud awaliku tänawa alla kuuluwa osana. Et wõimaldada alajaama ehitamişt nimetatud asukohale, muudab linnawalitşus planeerimiskawa şelles mõttes, et see maaala planeeritakşe ehituskrundiks. Liini ehitustöödega on jõutud juba niikaugele, et postid on otşaga Türil wäljas.

Juhtmed loodetakşe Türini tuua jaanuariks, kuna wool jõuaks Türile kõigi lootuste kohaşelt weebruaris. Alajaama ehitamişega tehakşe peatşelt alguşt.

Linn on asunud tegema ettewalmistustöid linna elektriwõrgu ümberkorraldamişeks. Kogu liin 12 km pikkuşelt tuleb ümberehitamişeşe. Praeguşed raudtraadid asendatakşe şõmedate waşkjuhtmetega. Ka on linnawalitşuşel käşil wastawa lepingu sõlmimine Ellamaa woolu şaamişeks. Ellamaa woolule tahab linn üle minna tulewa aasta aprillis, millal linnal [illegible] konfessioon Särewere elektri[illegible].

Odav vosworiit jõudis Paidesse.

Teişipäewal jõudis kohale Paide konwendi uudismaaharijate poolt tellitud eesti wosworiit — kokku kaks wagunit. Suurem osa wosworiidişt jagati şamal päewal tellijatele wälja, kuna ülejäänule tulid põllumehed järgi järgmişel päewal.

Odawat wosworiiti — teatawasti wreemiatega uudismaaharijatele, şaid üle 30-ne Paide konwendi põllupidaja-uudismaaharija.

A. Telk'i põrm viidi Tallinnasse.

Läinud nädala lõpul şurnud Paide Tööştuskeşkkooli instruktori ja noorte organişatşioonide ning seltşkonna tegelaşe August Telki põrmu äraşaatmine Paidest Tallinna toimus esmaspäewal. Äraşaate rongkäik liikus K. L. Järwa malewa orkeştri şaatel läbi linna kuni Tööştuskoolini, kus kadunu põrm aşetati Tallinna wiiwale autole. Äraşaatmişe rongkäiguşt wõttis terwes koosşeişus osa Tööştuskeşkkool, rohkeşti kaitşeliitlaşi ja kadunu lähemaid sõpru.

Maanoorte kõnekoosolek Müüsleris.

Neljapäewal, 17. şkp. peetakşe Müüşleri algkooli ruumes kohaliku maanoorteringi korralduşel kõnekoosolek, kus kõnedega esinewad Paide konwendi noortewanem Joh. Kaup, agr. J. Lauriş ja maanoorte instruktor Ew. Roosaare.

Kõnekoosoleku algus on kell 7 õhtul.

Järva maanoorte wanemaks agr. H. Lipp.

Senine Järwa maanoorte wanema kohustetäitja, Järwa maakonşulent agr. Herman Lipp on üleriikliku noorsoo-organişatşioonişe peawanema kinnitanud J. Laidoneri poolt määratud Järwa maanoorte wanemaks.

Agr. H. Lipp on juba pikemat aega töötanud noorsoo-organişatşioonides. Jõhwiş, H. Lipp'u endiseş töökohas, oli maanoorte organiseerimine eeşkujulikumaid riigiş. Ka on H. Lipp töötanud noorkotkaşte organişatşioonişş, omades rea aumärke.

Kuna uus maanoorte wanem on tubli noorşootöö-mees, şiis jääb loota, et maanoorte töö ka Järwamaal erilişe hoo şaab.

Rakke korraldab raamatunädalat.

Möödunud nädalal peeti Rakkes, kohaliku wallawalitşuşe ruumes kokkukutşutud seltşkonnategelaşte nõupidamine raamatunädala korraldamişe asjus. Raamatunädala korraldatawaşşe komiteesşe waliti: A. Lüşi, G. Pahlberg Rakkeşt, A. Köhelik, L. Hein Liigwallaşt, A. Lööp ja R. Rajasmaa wägewalt. Kuna Rakke wallas on awalikke raamatukogusid 3, şiis otşustati iga kogu juures korraldada üks huwiõhtu ühes raamatunäituşega.

Halvatolmeline laat Kärus.

Esmaspäewal peeti Käru alewikus laata, milline kujunes waatamata wähestele laadalistele ennenägematult şkandaalirohkeks. Käru walla elanikule Elmar Aastele tungis alewiku öllekaupluşe trepil ootamatult kallale keegi tundmatu, rebides Aastel põuetaşkuşt rahakoti. Waatamata elawale liikumişele, õnneştus tundmatul riişujal põgeneda. Käru şillal tungişid ulaklikult kallale Harjumaalt Ingliştе wallaşt päritolewatele noormeeştele L. Wolbergile ja Hans Hermile. Käru wallas elutşewad A. Puurmann ja Theodor Palu, tahtes rattail şõitwaid noormehi şillalt jõkke paişata.

Wargusteşt teataşid politşeile Joh. Raudmees, kellelt warastati wankripõll ja A. Pakker, kellelt warastati Käru jaamahooneşt korw şuitşuşilke. Wiimaşe roima kordaşaatjat õnneştus politşeil tabada, kes osutus Käru wallas elawaks Alşel Trellits.

Raamatunädala toimkond Kärusse.

Raamatunädala propagandaks kutşuti Käru wallawalitşuşe poolt kokku kohalike şeltşide esindajate ühine nõupidamine. Waliti raamatunädala toimkond alljärgnewaş koosşeişus: A. Järwik, J. Seitam, E. Uibo, B. Nimre ja O. Kolts. Toimkonna ülesandeks jääks raamatunädala puhul kohapeal korraldada tugewat propagandat.

Käru isamaaliitlased olid koos.

Pühapäewal peeti Kärus Isamaaliidu kohaliku osakonna peakoosolekut. Tegewuseşt andis pikema ülewaate J. Woel. Uude juhatusşe waliti: J. Woel, A. Järwik, R. Tamre. Rewişjonikomişjoni: J. Leemet, J. Seitam ja G. Wõrk. Ühiselt arutati weel osakonna töökawaşşe puutuwaid küşimuşi.

Maakondade raskejõustikuduell Viljandis.

Wiljandimaa şpordiliidu poolt on Järwamaa şpordiliidule ettepanek tehtud 2. maakondade wahelişe raskejõuştiku wõiştluşe pidamişeks Wiljandis 4. detşembril. Kuna tähtaeg on wastuwõetaw, şiis Järwamaa şpordiliit otşuştas ettepanekuga nõuştuda.

Tänuavaldus.

Tänan neid kolme noortmeeşt (nende hulgas Tapa keşkkooli õpilaşi), kes oma abirikaşte kätega walmis olid 22. okt. kell ½8 õhtul mind Pikal tänawal õnnetu kukkumişe juures abiştama.

E. W.

Põllumees räägib...

„Kuidas linnalähedaşed põllumehed elawad?" pöördume Mäo põllumehe J. Krassi poole.

„Mis ta on, tööjõu puudus on şuur ja aega wähe."

„Aga poolakad?"

„Jah, poolakad ju weidi şeda kriişi aitaşid lahendada, aga kallis on şee tööjõud ikkagi — palkaşid ju poolakad alla ei löönud."

„Eks jägişel peaks şeda ajakeşt ka põllumehel weidi üle jääma — mis şellega tehakşe?"

„Kooskäimişed on weidi takiştatud, şeşt ilmad on kehwad, eriti aga porişed teed ei wõimalda praegu aja tuluşat kaşutamişt. Kellel on raadio, şee muidugi kuulab şeda. Loetakşe ka raamatuid."

„Kas loetakşe ka põllumajanduşlikke ja teaduşlikke raamatuid?"

„Üşna wähe küll. Ometi on şiin huwi tõuşu märgata."

„Kuidas on lood ajakirjadega ja ajalehtedega põllumeeşte arwates?"

„Meie ajakirjad on kõik liiga teaduşlikud. Põllumajanduşlikud eriajakirjad nõuawad kõik põllumajanduşlikke eelteadmişi. Ühele kutşekoolişş mittekäinud põllumehele on need ajakirjad liiga kuiwad ja ametlikud. Ajalehtedes huwitab põllumeeşt muidugi põllumajanduşlik osa, nagu küşimuşed-waştuşed, nõuanne ja muu praktiline osa. Neid wõiks ajalehes koguni rohkem olla."

„Üldşite, et põllumajanduşlikke teadmişi on waja. Paide konwent asutab ju Põllumeeşte kooli, kas şee peaks kaasa aitama kutşehariduşe lewitamişel?"

„Meil on wiimaşel ajal üldşe kutşehariduşele enam tähelepanu hakatud pöörama, mis on rõõmuştawaks nähteks. Muidugi on harilikud koolid ikkagi noortele ja şeepärast juba wanemale põllumehele on üht lühemaajalişt kooli küll tarwis."

„Kas kawatşete ka põllumeeşte kooli astuda?"

„No üks meişt nüüd kindlaşti kooli astub. Oleme nimelt wennaga kaheksi."

„Kui on juttu juba haridueşt ja harimişeşt — kuidas on şiinpool ka lood şelle ihuharimişega. Järwamaa on ju şaunawaeşemaid maakondi Eeştiş?"

„Ega neid şaunu şiinpool tõesti palju ole, nii nagu näiteks Wiljandimaal, kus igal talul kindlaşti on oma şaun. Järwakas üldleb ju, et şee tuleb teha, mille järele on tarwidus."

„Kas şiis şauna järele polegi tarwidust? Kus şee järwakas end şiis peşeb?"

„Wannis ja rehetoas toobris. Rehetoas toimetatakşe mõnelpool ka wihtlemişt. Nüüd aga enam palju rehetubaşid ei tehta, waid ehitatakşe kutwatişi. Seal ei şaa ka [illegible] wihelda."

„Kas on märgata, et hakatakşe teie pool kandis enam şaunade ehituşele tähelepanu pöörama ja kas ehitate ka endale şauna, wõi ehk ongi şee teil juba olemas?"

„Wiimaşel ajal ikka ehitatakşe neid şaunaşid. Endal küll weel şauna ei ole — asuniku aşt ja ehitusmaterjal on kallis. Esmajoones tuleb mõelda teistele ehitustele ja töödele, mis tähtşamad."

„Aga telefoni olete laşknud tallu şişşe panna, kas şelleşt on palju kaşu?"

„Jah, telefon on hädawajalik. Talu ju päris eemal teişteşt ei ole, aga temaga on hea asju ajada ja igaşugune abi on ka alati käepäraşt."

„Mis şiis muud uudişt praegu on?"

„Ega ole şuurt midagi. Mehed hariwad uudismaid, ehitawad uuşi hooneid, püüawad parandada karja. Põllumees on muutunud teadlikumaks, osatakşe hinnata tõuloomade wäärtuşt, teatakşe karjakontrolli tähtşuşt — põllumees şammub ajaga kaaşa ja eks meiegi põllumajandus nihku paremuşe poole."

„Palju jõudu şiis ja õiget aruşaamişt põllumehe kutşetöö tähtşuşeşt!"

AINO

TAIMEVÕI 1 KG.- 80 SNT.

Talitusvaldadele kaardid.

Neil päewil şaabuşid Järwa maawalitşuşele kohale uute talituswaldade kaardid. Kaardid şaadetakşe lähemal ajal laiali waldadele.

Esna saab spordiplatsi.

K. L. Esna kompaniile on şpordiwäljana kaşutamişeks lubatud Esna alewiku lähedal olew maa-ala. Kuna Esnaş tänini õige şpordiplats puudus, şiis K. L. ükşus oma ettewõtlikkuşega on otşuştanud täita şelle tühimiku. Platşi kordaşeadmine algab loodetawaşti tulewal aastal.

Järwamaal tabati salakütte.

Salakütitide tabamişeks korraldati metşaameştikude poolt koos kaitşeliitlaştega haarang Udewa-Norra wahtkonnaş, kus õnneştus tabada Wäinjärwe jahişeltş liiget Ulguşt Karmi. Tabatu püüdis põgeneda, kuid jäi şeişma hoiatuşpaukude järele. Karmilt konfişkeeriti kaheraudne jahipüşş, padrunid üheş wõõga ja şeljakott. Karmi ootab 3-kuine areşt wõi rahatrahw kuni 300 krooni.

Wiljandimaalt tabati şalakütitimişelt Mäe wallas elutşew Woldemar Meikopp, kellelt konfişkeeriti kaheraudne jahipüşş.

A. Liivik võitis „Ole mees!“ võistlused.

Lasketase on tõusnud ja on rõõmustavalt ühtlane.

Neil päewil felgusid „Ole mees“ laskewõistluste tagajärjed Paide laskeklubis. Kuna möödunud aastal peetud „Ole mees“ wõistlustel paidelased tulid wõitjaiks üleriiklikus ulatuses, siis tänawugi on paidelastel seniste tulemuste põhjal põhjusi hellitada lootust esikohale. Eriti hiilgawaks kujunesid paidelaste tulemused jõjapüssist laskmises, mitte ainult esikoha hiilgetagajärje tõttu, waid peamiselt just ühtlase tasapinna tõttu. Kui mullu keskmiseks tagajärjeks kujunes 255 silma, siis tänawune keskmine oli 266 silma. Üksiktagajärjed kujunesid järgmisteks: 1) A. Liiwik — 276 silma, 2) A. Tobre — 274 silma, 3) B Raadik 272 silma, 4) W. Aulik — 268 s., 5) E. Jgarik — 265 silma. Wiimase mehe tagajärjeks oli 253 silma, milline tulemus tublisti üle keskpärase.

Ka wäikekaliiberpüssist näidati paremaid tulemusi kui mullu. Klubi keskmiseks lasketagajärjeks oli tänawu 279 silma, mullune 277 silma wastu. Seejuures üksiktulemused olid: 1) A. Liiwik — 291 silma, 2) E. Kikk — 286 silma, 3) P. Kaare — 282 silma, 4) E. Jgarik — 280 silma, 5) W. Aulik — 278 silma. Tubliks kujunesid ka tulemused lahingilmelises laskmises, millisel alal ainult kolm laskurit jäid alla maksimumi — 50 silma.

Kuna ülerigilised kokkuwõtted selgunwad alles tulewaks kuuks, siis senini tuleb olla laskureil teadmatuses oma platseerumise kohta.

„Helisev öö.“

Seekuguse nimetust kandis Max Mohr'i 3-waat. komöödia, mille Wiljandi „Ugala“ teater eilitas paidelastele seeaastase wiimase külaskäiguetenduseena esmaspäewal. Ja alapealkirjana „Improwisatsioonid juunis“. Waatamata sellele, et etendus oli kiilutud mitmesuguste ballide ja teiste pidustuste wahele, osutus osawõtt sellest siiski keskpäraseks ja kahjudega trupil lahkuda ei tulnud.

Nagu paljud, nii läks ka nende ridade kirjutaja etendusele kahtlusega ja küsimustega — mida pakub see tundmatu ja wana „Helisew öö“? Kunagi mängis teda Draamastuudio ja nii ta jäigi käsikirja, leidmata kirjastajat. Seal otsiti ta nüüd üles ei tea millistel kaalutlustel (wõi ehk suurest näidendite kriisist?) ja wõeti repertuaari. Ja tõepoolest, üsna mannetuks kujunes tüki algus. Ei olnud kujud seda, mida nad pidanukkid olema, ei olnud seda ümbrus ega muud. Juba algusest peale wõlus ainult waatajaid Salme Tamm wana würstinnana oma üsna kenastigi läbituntud mänguga. Kuid siis hakkas olukord weidi ja pikkamööda muutuma ning lõpuks tekkis tüki wastu isegi wäike huwi. Ta on siiski omapärane, see „Helisew öö“ ja tahab selgitada, et rahal maailmas ei ole weel kõige suuremat wõimu, et ta siiski ei walitse maailma. Kuid kas autor on lahendanud selle küsimuse õnnelikust waate- ja käsitluswinklist lähtudes, see on iseküsimus.

Eel kõige „Helisew öö“ on wanamoodne ja tahab kuidagi elustada romantikat. Seejuures kipub ta aga kohati jääma tühjaks, mida omakorda lawastaja on katsunud täita „moodsamaks lõikamisega“ ja improwisaator Adam Zappe (A. Juhani) foolomänguga mängus, milline õnnestus kahtlemata. Kuid täielikku rahulolu „Helisew öö“ nende ridade kirjutajale küll ei andnud. Oli nagu kuidagi ja midagi, kuid ei olnud ka. Teist sellelaadilist igatahes enam näha ei tahaks.

Tüki plussiks on kahtlemata see, et piirdutakse ainsa dekoratsiooniga ja et tegelaskond on wäike. Seetõttu on ta ka sobiw külaskäigutüükiks. Mis puutub osakandjaisse, siis oli juba juhus nimetada S. Tamme ja A. Juhanit, kes tegid oma töö hästi ja sellega ka pääsesid, mis päästa andis. Nendega seisawad täieõiguslikena kõrwuti E. Tinn loomawalwurina, G. Tähe Olgana, E. Pukk, A. Wiir, K. Ots, kes andis üsna uudse kuju ja sugugi mitte halwasti, ning J. Ots.

Tahaks aga siiski näha, et „Ugala“ järgmisel korral esitab sellise tüsedat tüki, nagu oleme talt harjunud nägema.

JoKa.

Keerutusi Järwa kuldsportlase ümber.

Provotseeriv artikkel spordivõhiku sulest äratab üldist imestust.

Möödunud nädalal ilmus möningates ajalehtedes teade, nagu oleks Järwamaa Spordiliidu poolt maakonna parema kergejõustiklasena kuldmedali kandidaadiks üles seada eeskätt tapalane K. Iwanow, ning järgmistena kõne all olnud A. Malhstein ja O. Stephan. Järelpärimisel maakonna Spordiliidult selgus, et sellist otsust ei ole üldse tehtudki. Eeltoodust selgub, et tegemist on sihilikkusega ühe arwatawa kandidaadi K. Iwanowi kasuks.

Kuigi maakonna Spordiliidul on alles koostamisel kuldmedali wäljaandmiseks wastaw statuut, siiski on kindel, et kuldmedal tuleb wäljaandmisele ikkagi sportlasele, kes eeskätt on registreeritud maakonnas spordialal tegutsewates organisatsioonides. Kuna aga K. Iwanow ongu aeg on wõistelnud Tallinna „Kalewi“ wärwides, siis tema kandidatuur Järwa kuldmedalile ei saa üldse kõne alla tulla. Eelüteldu ei ole sugugi mõeldud Iwanowi wõimete alahindamiseks, waid wihjab algelisema loogika põhjal tõsiasjale, et kuldmedali wäärib ikkagi maakonna nimel wõistelnud sportlane. On hoopis teine küsimus, kas Iwanowi wõimed on paremad teistest maakonna sportlastest wõi mitte. Olgu siinkohal märgitud, et aluseks wõttes ülemaailmliselt tunnustatud Soome kümnewõistluse tabelit, osutub A. Mahlsteini kuulitõuke tänawune tagajärg suhteliselt paremaks kui Iwanowi kaugushüppe ja jooksude tulemused. Ka ei ole spordiliidul kawatsust olnud kunagi kuldmedalit anda wälja ainult kergejõustiklasele, sest peale eelmärgitud ala leidub Järwamaal teistel aladelgi tähelepanu wääriwaid sportlasi, nagu tõstmises R. Laane, maadluses A. Aawik ja A. Roos j. p. t.

Kellele lõpuks maakonna sportlastest saab osaks au olla Järwa esimene kuldsportlane, see selgub muidugi peale spordiliidu koosolekut.

Türi uudiseid.

Weskist warastati 3 kotti wilja. Särewere weski juhataja Siegfried Wiirman teatas politseile, et Särewere weskist on warastatud 2 kotti nisu ja kott rukkeid. Kahtlus warguses langes Särewere wallas elutsewale Arnold Purkartile, kes ka warguse omaks wõttis. Warastatud wilja müünud ta maha ühele Türi ärimehele ja saadud raha eest ostnud endale A. Ehrenwerti kauplusest saapad ja kalossid ja tarwitajateühingu kauplusest kampsuni, mütsi ja sukad, kogu raha on ta ära tarwitanud. S. Wiirmanni kahju on 40 kr.

Töölisühingu juures algab tegewust seltskondliku kaswatuse õpiring. Möödunud aastal tegutses Türi töölisühingu juures heade tulemustega kõneoskuse õpiring. Käesolewal aastal hakkab tegutsema seltskondliku kaswatuse õpiring. Ring alustab tegewust 22. nowembril. Õpiringi koosolekud peetakse igal teisipäewa õhtul ühingu ruumes.

Töölisühing korraldab maskeraad-õhtu. Pühapäewa õhtul korraldab töölisühing ühingu ruumes maskeraad-õhtu, millest osawõtt kujunes wäga rohkearwuliseks. Paremini maskeeritute jagati auhindu.

17 poolakat sõlmisid eellepingu tulewaks aastaks. Sõl wastu esmaspäewa lahkus Türi konwendist kodumaale 80 poola põllutöölist. Talweks jäi kohale 40 poola töölist. Lahkunutest sõlmisid 17 poola töölist eellepingu oma peremeestega, et nad tulewal kewadel tagasi wanade peremeeste juurde.

Laimamine oli siiski.

Müüsleri elanikud Johannes Septer ja Jaan Palmik on laimanud Olga Pohlak'it, milles nad end süüdi ei tunnistanud. Jaoskonnakohtunik on mõlemaid karistanud 50-kr. rahatrahwiga wõi 2-nädalase arestiga. Kohtus oli tunnistajana olnud ka Hilda Keigla, kes hiljem wõttis oma seletuse tagasi, seda walehe tunnistades ja Olga Pohlaki mõjutusel antuks. Pohlaki wastu tõsteti süüdistus waletunnistusele awaldamises, ta wiibib praegu wahiall ja asi tuleb tulewal kuul ringkonnakohtus arutusele.

Laimamise asja arutas ringkonnakohus neljapäewal Paides, kus selgus, et Keigla on oma seletusi mitmel korral muutnud ja iga kord ise asjaolaliste kasuks, et laimamine leidis siiski 3. jaanuaril k. a. aset, kuigi Keigla seletus ei peaks wastama tõele, millepärast otsustas jaoskonnakohtunik otsus kinnitada.

Oktoobrikuu kuritegevust.

Oktoobrikuu wältel on Paide politseijaoskonnas registreeritud 16 wargust, 13 omawoli tarwitamise juhtu, 22 administratiiw-määruste rikkumist, 7 wäeteenistusest kõrwale hoidmise juhtu, 3 õnnetust, 3 petmist ja muid kuritegusid 45, kokku 120 seaduse wastu eksimist. Kahjukannatanute poolt ülesantud kahjusummad ulatuwad 605,26 kroonile. Politseikomissari poolt on administratiiwkorras karistatud 35 isikut 178 kr. suruses.

Paide elanike arw kaswas.

Paide aadressiraua andmeil oli 1. oktoobriks Paides registreeritud 3519 elanikku, neist mehi 1572 ja naisi 1947. Oktoobrikuu jooksul registreeriti 5 sündi ja samapalju surmajuhte. 1. nowembriks oli Paides registreeritud elanikke 3551, seega ühe kuu wältel suurenes Paide elanike arw 32 isiku wõrra.

Tapa sõnumeid.

E. Draamateatri ringreis Tapale. Üle pikema waheaja külastab eelolewal esmaspäewal, s. o. 21. sky. Tapat E. Draamateater. Kahel esimesel ringreisu etendusel jäeti Tapa marsruudist wälja, kuna polnud sobiwaid ruume. Nüüd toimub ettekanne Tapa R.K.S. ruumes, kus lawa ümberehituste teel wastawalt laiendatud.

Ettekandele tuleb „Purunenud waas“, August Jakobsoni näidend 4-waatuses. Näidendi lawastab Ruut Tarmo, lawapilt Pärn Raudweelt.

„Purunenud waas“ on terawailmeline, aktuaalne ning weenew oma sisult. Tegelaste iseloomustamises on autor käinud lawalise selguse ja lihtsuse teed, tõstes järkjärgult sündmustiku psühholoogilist põnewust kuni näidendi lõpuni.

Kaastegewad — Mari Mõldre, Erna Korjus, Linda Paberit, Li Lasner, Ruut Tarmo, Olew Eskola, A. Juhkum. Pääsmete eelmüük Tapa Tarwitajate Ühisuse kaupluses.

Rong sõitis mehest wigastamatult üle.

Õnnelikult lõppenud õnnetus tabas neil päewil Tapal, Hiie tn. 2 lutsewat raudteelast Artur Loide't. A. Loide tuli koos G. Tammik'uga raudteeliini mööda bewoost jaama poole ning ei märganud neile järele sõitwat Tartu kaubarongi. Lühida wahemaa tõttu ei suutnud wedurijuht rongi enam peatada ning pöörangu kohal andis wedur raudteel kõndiwale Loidele tugewa hoobi, paisates wiimase rööbaste wahele. Loidel jatkus niipalju külmawerd, et surus enese tihedalt maa ligi ning peale weduri ja 18 waguni ülesõitmist tõmmati mees wigastamatult rongi alt wälja. Ainult esihambad olid kukkudes murdunud ning puus kergelt põrutatud.

Jlus kontsert kirikus. Aratusnädala lõpu puhul oli pühapäewa õhtul Tapa-Jakobi kirikus korraldatud waimulik kontsert, millest osawõtt oli keskmine. Peale pikemat waheaega esines kirikus Tapa Meestelaulu Seltsi meeskoor oma uue koorijuhi Arwo Ranne esmakordsel juhatamisel. Neli meeskoori poolt esitatud kontserdipala õnnestusid tõigiti ning uue koorijuhi debüüt wõitis üldiselt kiitwa tunnustuse. Samuti olid wäga ilusad sopran pr. E. Jsisajew'i laulu ja hr. W. Mühleni oreli ettekanded. Üldiselt sisukas ja kaunis kiriku-muusika õhtu, mis wäärinuks märksa suuremat kuulajaskonda.

K.-L. Patarei naisjaoskonna kirew-õhtu oli laupäewal R.K.S. ruumesse kokku tõmmanud kanis arwuka piduliste pere, peamiselt Tapa nn. paremat seltskonda. Saal oli nägusalt dekoreeritud, toitude serweerimine maitsekas ning seltskonna tuju ülew. Pikema kõnega tänapäewa moodsast naisest esines w.-adw. H. Kaber, piitsutades moodsa naise negatiiwseid omadusi ja seades üles positiiwseid sihtjooni. A. Poolgas'i moodsate tantsude demonstratsioonist meeldis publikule kõige enam tänawuse tantsuhooaja lööknumber „Lambeth walk“, mis samas publikule selgeks õpetati. Rohkete kiiduawaldustega kwiteeriti jsk. liikme pr. Murs'i tantsu maskis, mis publiku tungiwal nõudel tuli kordamisele.

Tapa Tarwitajate Ühisuse juurde asutati naisring. Koos Tapa Tarw. Ühisuse poolt korraldatud toitlustamise kursustega, millest wõtsid osa 30 isikut, peeti ka ühisuse naisringi asutamise koosolek. Ringi ajutisse juhatusse walditi prl. O. Saar, pr-ad M. Türk, L. Lutrik, H. Petjärw ja A. Paal, kelle hooleks jäeti ringi organiseerimine. Ringi esimese üritusena oli kõne all jõulupuu korraldamine ühisuse liigete lastele.

Kiire karistus jalgrattawargale. 9. sep., s. a. warastati Tapalt, restoran „Nordi“ wälisseina ääres Saki as. elutsewa Joh. Kuiwar'i jalgratas 160 kr. wäärtuses. Jalgratta oli sinna asetanud Rud. Wainjärw, kelle käes ratas oli kasutada. Juurdlusega selgitati, et jalgratta warastas Karksu külas elutsew Ferd. Uussalu. M. nädalal karistas Tapa jaoskonnakohtunik F. Uussalut selle eest 5-kuise wangimajaga.

EESTI DRAAMA TEATER

Eesti Draamateatri ringreis

Tapal, esmaspäewal, 21. nowembril kell 8 õhtul Noorsoo Kaswatuse Seltsi ruumes

«Purunenud waas»

August Jakobsoni näidend 4 waatuses.

Näitejuht — Ruut Tarmo.
Lawapilt — Pärn Raudwee.

Pääsmete eelmüük Tapa Tarwitajate Ühisuses.

Ehituskrunt

wäikese majaga müüa Tapal, Kooli t. 7. Küsida omanikult.

Rätsep wajab

käealust,

kes tunneb ka pükspesti tööd. Samasse tarwis ka õpilast, wõib olla ka poolõppinud. M. Lehari, Tapa, Pikk tn. 18.

Talu tarwis

tüdrukut

ja perekonnaga

sulast.

Takkasaare talu, Mäo wald. K. Jndermitte. Telefon 1—1 Paide.

Müüa Esna wallas, Öötla külas

wana talu.

Krunt ühes tükis, hooned korras. Lähem jaam Esna.
Kaupa teeb kohal omanik A. Mihkelson.

KINO „KALEV“ TAPAL

Reskn., 16.—19. nowembrini.
Käesolewa aasta ainus Martha Eggerth'i suur laulu lõõkfilm

„Alati, kui olen õnnelik“

Läbi naeru ja nutu, armastuse ja igatsuste, muusika ja huumori kõlab Martha Eggerthi laul — südantwallutaw ja armas. Kaasteg. Fritz v. Dongen, Paul Hörbiger, Theo Lingen, Hans Moser.

2. Huwitaw lisa.

Algus: reskn., reedel, laup. kell 20, neljap. kell 19.
Pühapäewal kino furnute mälestamise püha tõttu suletud.

Lugeja otsus:

Parimaks, kiirkamaks ja odawamaks ajaleheks järwamaalasele maal ja linnas jääb siiski oma häälekandja

„Järwa Teataja“

Seepärast tellin ise „Järwa Teataja“ ja soowitan teda kõigile tuttawatele ja naabritele.

Tegelikkude põllumeeste registreerimine

Paide Konwendi Põllumeeste Kooli

on alanud ja kestab.

Ülesandmisi wõetakse wastu konsulendi büroos Paides, Pikk 2. Ülesandmistega palutakse rutata.

Koolijuhataja.

Kuulutamine „JÄRWA TEATAJAS“ on mitmekordselt tasuv.

Teadaanne.

Mündi paemurru see osa,

mis määratud naturaalkohustuse aluse! korras peetawate tede korrashoiu materjali wõttekohaks, on Järwa Maawalitsuse poolt

suletud

kuni selle kordaleadmiseni ja uue wastawa korraldamiseni.
Ehitus-teedeosakond.

A.-ü. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas.